

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY**

Evidenčné číslo: 103002/I/2017/36080377334150404

**ÚČTOVNÉ A DAŇOVÉ ASPEKTY FINANČNÉHO
PRENÁJMU
(MINULOSŤ, SÚČASNOSŤ, BUDÚCNOSŤ)**

Diplomová práca

2017

Bc. Adriána Knapíková

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY**

**ÚČTOVNÉ A DAŇOVÉ ASPEKTY FINANČNÉHO
PRENÁJMU
(MINULOSŤ, SÚČASNOSŤ, BUDÚCNOSŤ)**

Diplomová práca

Študijný program:	Účtovníctvo a audítorstvo
Študijný odbor:	Účtovníctvo
Školiace pracovisko:	Katedra účtovníctva a audítorstva
Vedúci záverečnej práce:	Ing. Martina Mateášová, PhD.

Bratislava 2017

Bc. Adriána Knapíková

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum 05. 05. 2017

.....
podpis autora

ABSTRAKT

KNAPÍKOVÁ, Adriána: *Účtovné a daňové aspekty finančného prenájmu (minulosť, súčasnosť, budúcnosť)*. – Fakulta hospodárskej informatiky; katedra účtovníctva a audítorstva. – Ing. Martina Mateášová, PhD. - Bratislava: FHI, 2017, 70s.

Hlavným cieľom záverečnej práce je analyzovať finančný prenájom z hľadiska účtovných a daňových aspektov a vývoj finančného prenájmu v porovnaní v čase. Čiastkovým cieľom diplomovej práce je zhrnutie komplexných informácií o účtovných a daňových zmenách finančného prenájmu jeho vývoj v čase a dopad účtovných a daňových zmien finančného prenájmu na základ dane z príjmov podnikateľských subjektov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva. Práca je rozdelená do 3 kapitol. Prvá kapitola vymedzuje súčasný stav finančného prenájmu doma a v zahraničí, základné pojmy finančného prenájmu a finančný prenájom z hľadiska jeho právnej úpravy na Slovensku. Charakterizuje finančný prenájom podľa IAS a IFRS. Záverečná kapitola sa zaoberá účtovnými a daňovými aspektmi finančného prenájmu a ich zmien z hľadiska vývoja v čase, ako aj dopadom týchto zmien na základ dane z príjmov na základe praktických príkladov a prognózou možného budúceho vývoja finančného prenájmu.

Kľúčové slová:

finančný prenájom, prenájom, účtovníctvo, nájomca, prenajímateľ

ABSTRACT

KNAPÍKOVÁ, Adriána:. – University of Economics in Bratislava. Faculty of Business Informatics; Department of Accounting and Auditing. – Consultant: Ing. Martina Mateášová, PhD. – Bratislava: FHI, 2017, 70p.

The main goal of the Diploma thesis is to analyze the financial leasing in the terms of accounting and taxation aspects and to analyze the development of the financial leasing over the time. Partial goal of the Diploma thesis is the summary of the most important information about accounting and taxation changes, it's development over the time and the impact of accounting and taxation aspects to the tax base of the income of business entities that are subject of double-entry bookkeeping. The thesis is divided into 3 chapters. The first chapter defines the actual status of accounting and taxation aspects in the terms of local conditions and abroad on shore basic terms of financial leasing and financial leasing from the point of Slovak legislative. It characterizes financial leasing based on IAS and IFRS. The last chapter is dedicated to description of accounting and taxation aspects and its 'changes during the development of time and describes the impact of changes to the tax base on the basis of practical examples and the forecast of the future development of financial leasing.

Key words:

Financial leasing, Leasing, accounting, lessee, lessor

O B S A H

ÚVOD.....	8
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	10
1.1 História a vývoj prenájmu	10
1.2 Charakteristika základných druhov prenájmu	11
1.3 Vymedzenie základných pojmov finančného prenájmu	16
1.4 Právna úprava finančného prenájmu na Slovensku.....	18
1.4.1 Právna úprava finančného prenájmu podľa Občianskeho zákonníka a Obchodného zákonníka.....	19
1.4.2 Finančný prenájom podľa zákona o dani z príjmov	21
1.4.3 Finančný prenájom podľa zákona o dani z pridanej hodnoty.....	26
1.4.4 Finančný prenájom z účtovného hľadiska	28
1.5 Vymedzenie finančného prenájmu podľa IAS/IFRS	31
2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania.....	35
3 Výsledky práce a diskusia	37
3.1 Finančný prenájom v období od roku 1993 do roku 2003	37
3.2 Problematika finančného prenájmu od roku 2004 do roku 2017	49
3.3 Budúcnosť finančného prenájmu	61
ZÁVER	65
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	68

ÚVOD

Finančný prenájom je jednou z možností financovania dlhodobého hmotného majetku. Využívajú ho predovšetkým podnikateľské subjekty, ktoré nemajú dostatok vlastných peňažných prostriedkov na kúpu dlhodobého hmotného majetku, alebo nie sú ochotné financovať kúpu z vlastných zdrojov.

Podnikatelia takto obstaraný majetok môžu využívať a pritom nemusia investovať všetky svoje disponibilné zdroje na jeho obstaranie, nakoľko k obstaraniu majetku dochádza postupne na základe splátok počas vopred dohodnutej doby. Finančný prenájom môže byť pre podnikateľské subjekty v istej miere i výhodný, pretože peňažné prostriedky, ktoré by vynaložili na kúpu majetku, môžu využiť na investovanie do rozvoja svojho podnikania.

Majetok, ktorý je obstaraný formou finančného prenájmu je potrebné účtovne zaznamenať, či už na strane prenajímateľa alebo nájomcu. Ekonomické úžitky pri finančnom prenájme plynú nájomcovi, ktorý predmetný majetok vykazuje vo svojom účtovníctve.

Finančným prenájmom teda vzniká vzťah medzi prenajímateľom a nájomcom, ktorý je upravený viacerými právnymi normami, ktoré sú výsledkom vývoja v ekonomike a spoločnosti ako aj politických zmien. Slovenská ekonomika v minulosti neustále prechádzala vývojom, či už v oblasti politiky, režimu alebo samotným faktom, že Slovenská republika sa stala súčasťou Európskej únie. Ekonomika Slovenskej republiky je v neustálom vývoji, na ktorý nadväzujú aj účtovné a daňové zákony.

Diplomová práca pozostáva z 3 kapitol a zahŕňa najdôležitejšie zmeny finančného prenájmu z hľadiska času s dôrazom kladeným na jeho účtovné a daňové hľadisko. V prvej kapitole diplomovej práce definujeme počiatky finančného prenájmu, základné pojmy, ktoré sú potrebné pre pochopenie problematiky, ako aj rozdelenie prenájmu na rôzne druhy, aby bol zrejmý rozdiel medzi finančným prenájmom a ostatnými druhmi prenájmu. Dôležité je taktiež vymedzenie prenájmu z hľadiska slovenskej a európskej legislatívy, nakoľko legislatíva Európskej únie má vplyv na slovenskú legislatívu. Minulosť finančného prenájmu je vymedzená v období od roku 1993 do roku 2003. Do roku 1993 bola Slovenská republika súčasťou Československej federatívnej republiky a preto účtovné a daňové aspekty finančného prenájmu sú charakterizované práve od tohto roku, kedy vznikla samostatná Slovenská republika, pričom vznikli nové zákony. Medzníkom, ktorý spôsobil zatiaľ najvýraznejšie zmeny, bol rok 2004, rok vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie, ktorý sa spája s výraznými zmenami v oblasti politiky, legislatívy, taktiež v sociálnej oblasti.

V tomto roku sa zmenili mnohé zákony, ktoré definovali finančný prenájom. Preto súčasnosť, je najvýraznejšie ovplyvnená rokom 2004 a vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie.

V druhej kapitole bližšie definujeme cieľ práce, metodiku práce a metódy skúmania, ktoré sme pri jej spracúvaní využívali.

Tretia kapitola je venovaná výsledkom práce a diskusii. Prostredníctvom príkladov ilustrujeme praktickú stránku diplomovej práce, a to zobrazenie finančného prenájmu v účtovníctve podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, v súlade s vývojom účtovných a daňových predpisov Slovenskej republiky.

Budúcnosť finančného prenájmu je prognózou vývoja, ktorý sa dá na základe analýzy legislatívnych zmien v čase predpokladať.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Pojem „prenájom“ sa v Slovenskej republike v dôsledku politických i ekonomických zmien stal bežnou súčasťou využívanou v rámci podnikateľskej činnosti.

Ekvivalentom tohto pojmu, využívaným v zahraničí, je pojem lízing (angl. „leasing“). Pôvod tohto slova je odvodený od anglického slova „lease“, ktorý sa prekladá ako nájom alebo prenájom.

Môžeme tvrdiť, že v súčasnosti patrí k najrozšírenejším možnostiam financovania dlhodobého hmotného majetku, ktorý podnikateľské subjekty využívajú v rámci podnikania. Predstavuje pre ne výhodu v prípade, že nedisponujú dostatočným množstvom finančných prostriedkov na obstaranie dlhodobého hmotného majetku, alebo nie sú ochotné financovať kúpu z vlastných zdrojov.

V diplomovej práci sa venujeme najdôležitejším zmenám finančného prenájmu z hľadiska času s dôrazom na jeho účtovné a daňové aspekty.

1.1 História a vývoj prenájmu

História prenájmu siaha až do roku 2000 pred našim letopočtom, z ktorého sa zachovali prvé záznamy prenájmu z hlinených tabuliek, ktoré využívali na zapisovanie Sumeri.

Prenájom sa začal vo väčšej miere rozvíjať v roku 1855. V tomto roku vznikla vo Veľkej Británii prvá spoločnosť (Birmingham Wagon Company), ktorá sa zaoberala prenájomom. Podľa Majchera existuje množstvo literárnych zdrojov, ktoré uvádzajú začiatok rozvoja prenájmu v USA a vo Veľkej Británii až po roku 1945, po 2. svetovej vojne, po ktorej sa zmenila daňová legislatíva. V USA vznikla prvá spoločnosť, ktorá sa zaoberala týmto druhom poskytovania služieb s názvom United Stated Leasing Company. V roku 1972 bola založená Európska asociácia spoločností, ktoré sa zaoberali prenájomom s názvom LEASEUROPE. K využívaniu prenájmu prospela technologická revolúcia, vďaka ktorej sa začalo s automatizáciou výrobných procesov, ktorých súčasťou boli stroje a zariadenia.¹

¹ MAJCHER, M. 1998. *Leasing nástroj rozvoja podnikateľskej činnosti*, Bratislava: Eurounion, 1998, s 21. ISBN 80-85568-88-8

V roku 1988 bola v Ottawe podpísaná Dohoda o medzinárodnom prenájme, v rámci medzinárodného zjednotenia v oblasti prenájmu.²

História prenájmu na Slovensku je kratšia s porovnaním so zahraničím, keďže do roku 1993 bolo Slovensko súčasťou Československa, v rámci ktorého bol iný politický režim ako ho poznáme v súčasnosti. Obdobie tohto režimu sa vyznačovalo tým, že nepodporovalo súkromné vlastníctvo ani podnikanie.

K výraznej zmene prišlo po roku 1989. Po tomto roku sa začalo rozvíjať podnikanie a teda aj prenájom. Od roku 1990 sa začala slovenská ekonomika rýchlejšie meniť a preto daňové zákony reagovali na ekonomické zmeny, najmä zákon o dani z príjmov, ktorý je z hľadiska prenájmu podstatný.

V 90. rokoch pôsobilo viacero spoločností, ktoré sa zaoberali prenájomom. Preto v roku 1991 bola založená Asociácia lízingových spoločností Československej federatívnej republiky, ktorá združovala všetky spoločnosti, ktoré sa zaoberali prenájomom. Rozdelením Československa na dve samostatné republiky, sa rozdelila aj samotná asociácia.

V rokoch 1998 a 1999 nebola priaznivá situácia v ekonomike, ktorá mala za následok negatívny dopad na prenájom a na spoločnosti poskytujúce túto službu.

Významné zmeny v oblasti prenájmu nastali vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie v roku 2004. Najvyšší nárast objemu služieb poskytovaných spoločnosťami zaoberajúcimi sa prenájomom nastal v roku 2005 a 2006.

Rok 2009 bol rokom hospodárskej krízy, ktorá zasiahla svetovú, ale aj slovenskú ekonomiku. Od roku 2010 bol podľa Asociácie lízingových spoločností Slovenskej republiky (ďalej len „ALS“) mierny nárast obchodov týkajúcich sa prenájmu.³

1.2 Charakteristika základných druhov prenájmu

Diplomová práca sa venuje finančnému prenájomu, ale je potrebné chápať aj ostatné druhy prenájmu, najmä ich odlišnosti.

V hospodárskej praxi je množstvo druhov prenájmu, ktoré sa od seba líšia na základe určitých kritérií, ktoré ich rozdeľujú. Rozdelenie prenájmu je ovplyvnené ekonomickými aspektmi, ale aj legislatívnymi podmienkami príslušnej krajiny.

² ŠKODA, M. 2002. Niekoľko zaujímavostí o leasingu – 1. časť. In *Finančné centrum o peniazoch* [online]. [cit.2016.05.19.]. Dostupné na internete: <<http://openiazoch.zoznam.sk/cl/2488/Niekolko-zaujímavosto-o-leasingu-cast>>

³ TASR 2010. Financie: Lízing podnikateľských vozidiel oživa. In: *EDB* [online]. [cit.2016.10.11]. Dostupné na internete: <<http://www.edb.sk/sk/spravy/-financie-lizing-podnikatelskych-vozidiel-oziva-a2488.html>>

Základné rozdelenie prenájmu podľa kritérií, ako je napr. teritória, zostatkovej ceny predmetu prenájmu, charakteru splátok predmetu prenájmu a podľa zmien vlastníckych vzťahov je uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 1: Rozdelenie prenájmu podľa základných kritérií

Kritérium rozdeľovania	Rozdelenie
Podľa teritória	tuzemský
	zahraničný
	medzinárodný
Podľa zostatkovej ceny predmetu prenájmu	úplná amortizácia
	čiastočná amortizácia
Podľa charakteru splátok	pravidelné
	nepravidelné
	rovnomé
	nerovnomerné
Podľa predmetu prenájmu	prenájom hnutelných vecí
	prenájom nehnuteľností
	prenájom osôb (personálny prenájom)
Podľa zmien vlastníckych vzťahov	finančný prenájom
	operatívny prenájom
	spätný prenájom

Zdroj: vlastné spracovanie

Nasledujúca časť sa zameriava na podrobnejšie vysvetlenie jednotlivých druhov prenájmu podľa zmien vlastníckych vzťahov.

Finančným prenájomom je obchodná transakcia medzi prenajímateľom a nájomcom, pri ktorej prenajímateľ zabezpečuje pre nájomcu taký predmet prenájmu, ktorý spĺňa nájomcove požiadavky, napr. funkčnosť, farba, parametre atď. Nájomca platí splátky prenajímateľovi za užívanie tohto predmetu a zároveň nesie riziká, ktoré súvisia s používaním predmetu prenájmu.

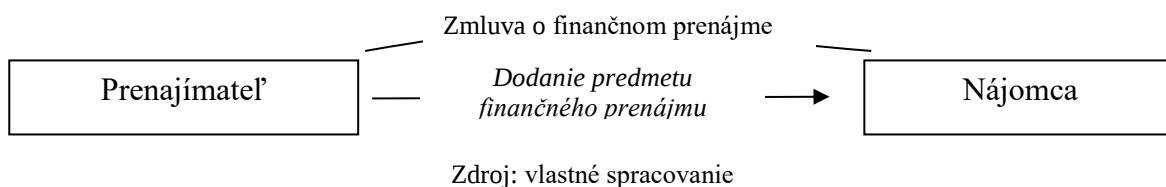
Medzi prenajímateľom a nájomcom je uzatvorená zmluva o prenájme, ktorá sa v praxi nazýva „lízingová zmluva“, v ktorej sú dohodnuté práva a povinnosti prenajímateľa

a nájomcu. Podstatnou časťou zmluvy z hľadiska tohto druhu prenájmu je predkupné právo nájomcu na predmet prenájmu po skončení dohodnutej doby nájmu, po ktorej sa nájomca môže stať jeho vlastníkom.⁴

Valach ďalej rozdeľuje finančný prenájom na:

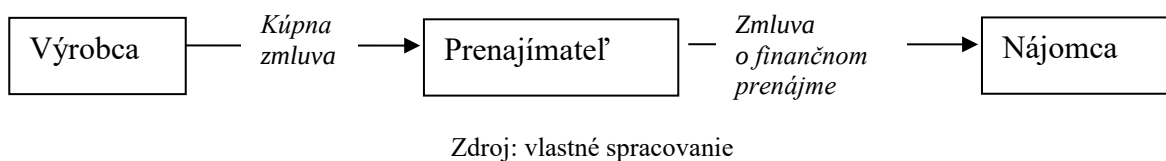
- **Priamy**, pri ktorom prenajímateľ predmet prenájmu vyrobí pre nájomcu a následne mu predmet prenájmu prenájme. Subjektmi tohto vzťahu sú *nájomca* a *prenajímateľ*.

Schéma č. 1: Priamy finančný prenájom

- **Nepriamy**, v prípade, ak prenajímateľ je v úlohe sprostredkovateľa predmetu finančného prenájmu medzi výrobcou a nájomcom. V tomto prípade vystupujú tri subjekty a to *nájomca*, *výrobca* a *prenajímateľ*.⁵

Schéma č. 2: Nepriamy finančný prenájom

Výhody finančného prenájmu u nájomcu:

- môže využívať majetok bez potreby vloženia veľkého množstva vlastných peňažných prostriedkov do obstarania tohto majetku,
- ušetrené vlastné peňažné prostriedky môže použiť na svoju podnikateľskú činnosť,

⁴ MICHALOVÁ, V., KROŠLÁKOVÁ, M. 2014 *Obchodno – podnikateľské služby*. Bratislava: EKONÓM, 2014. 287 s. ISBN 978-80-225-3865-7

⁵ VALACH, J. 2005. *Investiční rozhodování a dlouhodobé financování*. Praha:Ekopress, 2005. 393 s. ISBN 80-869-2901-9

- inflačné riziko nesie zvyčajne prenajímateľ
- v prípade nepravidelného využívania predmetu prenájmu, je možnosť dohodnúť s prenajímateľom nepravidelné splátky,
- možnosť zníženia základu dane odpismi majetku.

Nevýhody finančného prenájmu u nájomcu:

- v splátkach uhrádza prenajímateľov zisk,
- vlastnícke právo na predmet prenájmu má prenajímateľ,
- v prípade výpovede zmluvy je riziko vysokého zmluvného penále,
- v prípade, že sa prenajímateľ počas trvania finančného prenájmu dostane do konkurzu, prípadne má problémy s likviditou, musí nájomca vrátiť predmet prenájmu prenajímateľovi.

Výhody finančného prenájmu u prenajímateľa:

- podnikateľské riziko je nízke,
- predmet prenájmu vie jednoducho získať naspäť,
- vlastníctvo predmetu prenájmu.

Nevýhody finančného prenájmu u prenajímateľa:

- vznik strát v prípade, ak nájomca nedodrží zmluvnú podmienku a neuhradí splátky,
- v prípade inflácie predstavujú fixne stanovené splátky zníženie zisku,
- vysoký vstupný kapitál na obstaranie predmetu prenájmu, ktorý sa spláca postupne.

Operatívny prenájom je nájomný vzťah, ktorého cieľom nie je prípadné odkúpenie predmetu prenájmu, ale len jeho využívanie počas celej dohodnutej doby nájmu v nájomnej zmluve. Prenajímateľ môže poskytovať rôzne doplnkové služby, napríklad servis, poistenie, údržbu a pod.⁶

Prenajímateľ môže ten istý predmet prenájmu po skončení dohodnutej doby nájmu prenajať ďalšiemu nájomcovi. To znamená, že vlastnícky vzťah k predmetu prenájmu, po

⁶ FARSKÁ, P. a kol. 2003. *Finanční leasing v právní praxi*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 8 ISBN 80-7179-836-3

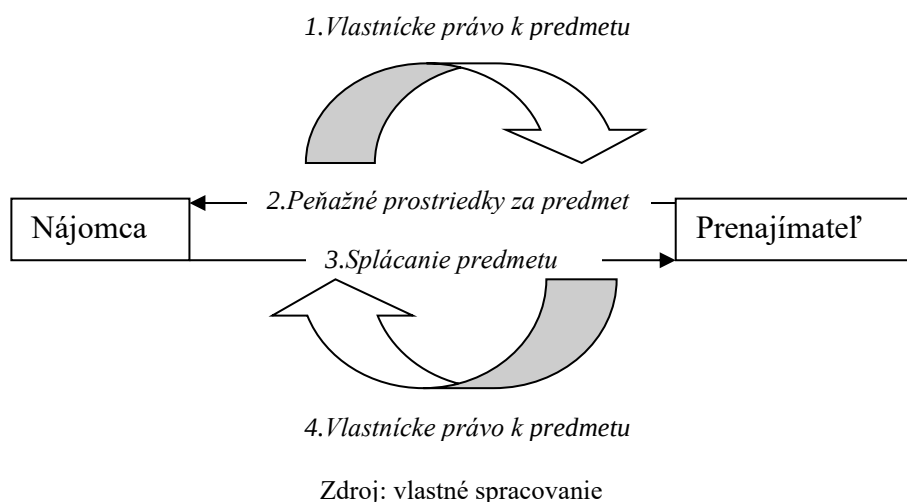
skončení nájmu neprechádza na nájomcu, ale nájomca predmet prenájmu vracia späť prenajímateľovi.⁷

Spätný prenájom je špecifickým druhom prenájmu, nakoľko dochádza pri ňom k zmene majetkových práv na predmet prenájmu, pri začiatku prenájmu, ale aj na konci. Vlastníkom je v tomto prípade nájomca, ktorý si kúpi predmet prenájmu od výrobcu alebo dodávateľa. Nájomca môže mať rôzne dôvody pre žiadosť o spätný prenájom, napríklad z dôvodu, že nedisponuje dostatkom finančných prostriedkov, alebo z dôvodu využívania rôznych daňových výhod, ktoré z nájmu plynú (napr. uplatnenie daňových výdavkov ako sú odpisy a úroky).

Prenajímateľ, teda spoločnosť, ktorá poskytuje spätný prenájom, predmet prenájmu odkúpi a pôvodnému vlastníkovi – nájomcovi - zaplatí za predmet prenájmu. Spoločne sa dohodnú, aké dlhé obdobie bude predmet prenájmu v nájme a na splátkach, ktoré bude nájomca platiť za predmet prenájmu. Po zaplatení poslednej splátky sa stáva vlastníkom predmetu prenájmu opäť nájomca.⁸

Prenajímateľovi vzniká riziko v dôsledku odpisovania, keďže prenajíma už používané zariadenia a ich hodnota je často znížená. Aby bolo pre prenajímateľa riziko čo najnižšie, zväčša akceptujú taký predmet spätného prenájmu, ktorý nie je úplne odpísaný alebo jeho amortizácia je iba minimálna.

Schéma č. 3: Spätný prenájom

⁷ MARUŠIN, J., 2002. *Daňové aspekty lízingu*. 1. Vyd. Bratislava: EKONÓM, 2002. 7 s. ISBN 80-225-1503-5

⁸ MICHALOVÁ, V., KROŠLÁKOVÁ, M., 2014. *Obchodno – podnikateľské služby*, Bratislava: EKONÓM, 2014. s. 286-287. ISBN 978-80-225-3865-7

1.3 Vymedzenie základných pojmov finančného prenájmu

Podľa Valacha vzniká pri finančnom prenájme nájomný vzťah medzi nájomcom a prenajímateľom, resp. medzi nájomcom, prenajímateľom a dodávateľom. **Prenajímateľ** má vlastnícky vzťah k predmetu prenájmu, ktorý tento predmet obstaráva, napr. vo vlastnej réžii (je jeho výrobcom), alebo ho obstaráva kúpou od dodávateľa na základe požiadaviek od nájomcu.

Nájomca je subjekt finančného prenájmu, ktorý využíva predmet finančného prenájmu za odplatu, ktorú platí v podobe pravidelných alebo nepravidelných splátok prenajímateľovi.

Dodávateľom predmetu prenájmu je z hľadiska prenájmu predajca, alebo výrobca, ktorý predmet prenájmu predá prenajímateľovi a ten ho následne prenájme nájomcovi.

Predmetom finančného prenájmu je spravidla dlhodobý hmotný majetok, ktorý si nájomca prenájme od prenajímateľa za odplatu a doba použiteľnosti majetku je dlhšia ako jeden rok. Môžu to byť, napr. automobily, počítače, výrobné stroje, nehnuteľnosti, atď.

Prenajímateľ s nájomcom sa dohodnú na svojich právach a povinnostiach v dokumente, ktorý nie je zákonne špecifikovaný, ale v praxi je najčastejšie nazvaný ako zmluva o finančnom prenájme, resp. „lízingová zmluva“, ktorá okrem práv a povinností prenajímateľa a nájomcu vymedzuje aj zmluvné strany, predmet prenájmu, platobné podmienky, spôsob, akým sa predmet prenájmu odovzdá nájomcovi, určuje servisné podmienky a záruky predmetu prenájmu, jeho poistenia, aký postup sa zvolí v prípade porušenia podmienok zmluvy, určuje na akú dobu je platná zmluva o prenájme a spôsob jej ukončenia a podmienky, na základe ktorých sa vlastnícke právo predmetu prenájmu prevádza z prenajímateľa na nájomcu a ďalšie. Zmluva je doplnená o prílohu, ktorou je splátkový kalendár.

V prípade, ak nájomca zaplatí dohodnutú sumu za predmet prenájmu vopred, ide o preddavok, ktorý je označovaný ako **akontácia**. Akontácia za predmet prenájmu tvorí určité percento zo sumy predmetu prenájmu. Deň splatnosti prvej splátky je dňom začatia **doby finančného prenájmu**, ktorá končí dňom dohodnutým v zmluve o finančnom prenájme. **Cena prenájmu**, ktorú zaplatí nájomca prenajímateľovi zahŕňa akontáciu, splátky za predmet prenájmu, poplatky, ktoré sú spojené s uzatvorením zmluvy o prenájme, finančné náklady, ziskovú prirážku prenajímateľa, pokuty a penále, ktoré vyplývajú z porušenia zmluvy, prípadne rôzne iné nároky, ktoré si prenajímateľ môže uplatniť ku dňu,

ku ktorému vypočíta cenu prenájmu. Cena prenájmu sa rovná celkovej sume, ktorá vyplýva zo zmluvy o prenájme.⁹

Koeficient prenájmu (cena prenájmu/obstarávacia cena predmetu prenájmu) je pomerom ceny prenájmu a ceny obstarania predmetu. Vyjadruje, o koľko nájomca preplatí predmet prenájmu. Pre nájomcu je výhodnejší ten prenájom, ktorého koeficient je najbližší k 1,0. Ak by výška koeficientu bola 1,2 teda 20%, tak by nájomca zaplatil o 20% viac v prípade nájmu oproti kúpe tohto predmetu.¹⁰

Dohodnuté platby sú definované v §30a opatrenia Ministerstva financií SR č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov (ďalej len „Postupy účtovania“) ako individuálne platby, ktoré uhrádza nájomca prenajímateľovi počas dohodnutej doby trvania finančného prenájmu. V hospodárskej praxi sa dohodnuté platby označujú ako splátky finančného prenájmu, ktoré sú také peňažné plnenia, ktoré prenajímateľovi platí nájomca za používanie majetku na základe zmluvy o finančnom prenájme a sú zoradené podľa dátumu splatnosti v splátkovom kalendári. Okrem sumy, ktorú má nájomca uhradiť prenajímateľovi je v splátkovom kalendári uvedený aj dátum, ku ktorému sa má splátka uhradiť a v akej mene sa má zaplatiť. Splátkový kalendár tvorí prílohu zmluvy o finančnom prenájme a je zároveň daňovým dokladom. Jednotlivé sumy splátok sú súčtom sumy istiny, úrokov, poistenia majetku a dane z pridanej hodnoty. **Istina** je suma dohodnutých platieb, ktorá je znížená u prenajímateľa o nerealizované finančné výnosy a u nájomcu o nerealizované finančné náklady. Istina u prenajímateľa a istina u nájomcu sú v rovnakej hodnote.

Postupy účtovania v § 30a ods. 1 písm. c) a d) definujú nerealizované finančné výnosy a nerealizované finančné náklady. U prenajímateľa vznikajú **nerealizované finančné výnosy**, označované ako budúce finančné výnosy, ktoré prenajímateľ vypočíta na základe metódy efektívnej úrokovej miery, alebo metódou prírastkovej výpožičkovej úrokovej miery.

V prípade nájomcu sa jedná o **nerealizované finančné náklady** (budúce finančné náklady), označované ako nájomné, ktoré je totožné s nerealizovanými budúcimi výnosmi u prenajímateľa.

⁹ ŠLOSÁR, R., ŠLOSÁROVÁ, A., MAJTÁN, Š. 1992. *Výkladový slovník ekonomických pojmov*. Bratislava: SPN, 1992. 12 s. ISBN 80-08-01609-4

¹⁰ POISTENIE.SK. Sporenie a pôžičky. In *Leasing* [online.] [cit.2017.01.19.]. Dostupné na internete:<<https://www.poistenie.sk/leasing>>

Zmluva o prenájme sa môže ukončiť riadne alebo mimoriadne a takýto časový okamih sa označuje ako **skončenie prenájmu**.

Zostatkovou cenou predmetu prenájmu je cena, za ktorú môže nájomca odkúpiť predmet prenájmu od prenajímateľa na konci dohodnutej doby prenájmu.¹¹

Cesiou sa nazýva, ak nájomca postúpi prenájom na iného nájomcu, z dôvodu, že sa rozhodol nepokračovať v prenajímaní predmetu prenájmu a predmet prenájmu začne využívať iný nájomca, ktorý na seba preberá všetky práva a povinnosti pôvodného nájomcu.

Nájomca pri uzatváraní zmluvy o prenájme platí prenajímateľovi fixne určenú sumu alebo určité percento z obstarávacej ceny. Takýto poplatok môže súvisieť s administratívnymi úkonmi prenajímateľa a nazýva sa **spracovateľským poplatkom**.

V praxi je samozrejmosťou, že predmet prenájmu je poistený. V prípade škody na predmete prenájmu alebo jeho krádeže, ide o **poistnú udalosť**, ktorú nájomca oznámi prenajímateľovi, poisťovni a prípadne polícii.¹²

V nasledujúcej podkapitole sa venujeme právnej úprave zaoberajúcej sa finančným prenájomom v podmienkach Slovenskej republiky. Problematiku finančného prenájmu rieši viacero právnych noriem. Je dôležité oboznámiť sa s legislatívou, ktorá sa zaoberá finančným prenájom z titulu právnych vzťahov, účtovníctva, vykazovania a daňových aspektov.

1.4 Právna úprava finančného prenájmu na Slovensku

K právnym normám, ktoré upravujú problematiku finančného prenájmu na Slovensku z hľadiska právnych vzťahov, patria najmä:

- zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“),
- zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník“).

¹¹ MICHALOVÁ, V., KROŠLÁKOVÁ, M. 2014. *Obchodno – podnikateľské služby*. Bratislava: EKONÓM, 2014. s. 284. ISBN 978-80-225-3865-7

¹² MICHALOVÁ, V., KROŠLÁKOVÁ, M. 2014. *Obchodno – podnikateľské služby*. Bratislava: EKONÓM, 2014. s. 281-284. ISBN 978-80-225-3865-7

Účtovanie a vykazovanie finančného prenájmu upravujú:

- zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“),
- opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 23054/2002-92 zo 16. decembra 2002, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľom účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov (ďalej len „postupy účtovania“).

Daňové aspekty finančného prenájmu upravujú:

- zákon č. 595/2002 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dani z príjmov“),
- zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“).

Právnymi vzťahmi, ktoré vznikajú v rámci finančného prenájmu, sa zaoberá najmä Občiansky a Obchodný zákonník. Právnu úpravu finančného prenájmu v súlade s uvádzanou legislatívou bližšie definujeme v nasledujúcej časti diplomovej práce.

1.4.1 Právna úprava finančného prenájmu podľa Občianskeho zákonníka a Obchodného zákonníka

V hospodárskej praxi sú vzťahy, ktoré vznikajú medzi prenajímateľom a nájomcom zmluvne upravené v zmluve o finančnom prenájme, resp. „lízingovej zmluve“, ktorá konkrétne nie je definovaná žiadnym zákonom.

Lízingová zmluva je preto kombináciou:

- inominátnej (nepomenovanej) zmluvy podľa § 269 Obchodného zákonníka a podľa § Občianskeho zákonníka,
- zmluvy o kúpe prenájatej veci podľa v § 489 Obchodného zákonníka,
- nájomnej zmluvy podľa §§ 663 - 685 Občianskeho zákonníka,

V prípade, ak je predmetom finančného prenájmu dopravný prostriedok, je zmluva o finančnom prenájme kombináciou aj:

- zmluvy o nájme dopravného prostriedku podľa §§ 630 -637 Obchodného zákonníka.

Zmluva o finančnom prenájme vychádza z konkrétneho typu nájomnej zmluvy a závisí od typu majetku, ktorý je predmetom prenájmu. Môže ísť o hnutel'ný alebo nehnuteľný majetok, prípadne konkrétne typ hmotného majetku, napr. dopravný prostriedok.

Zmluva o finančnom prenájme je kombináciou viacerých zmlúv, ktoré vymedzuje Občiansky zákonník. Pre problematiku finančného prenájmu je potrebné charakterizovať jednotlivé typy zmlúv, z ktorých pozostáva zmluva o finančnom prenájme.

Na základe **nájomnej zmluvy** nájomca užíva predmet nájmu za **odplatu (nájomné)**. Je definovaná v §§ 663 - 685 Občianskeho zákonníka. Nájomca dočasne užíva predmet prenájmu, ktorým môžu byť hnutel'né a aj nehnuteľné veci, prípadne ich časť. Nájomca má úžitok z užívania predmetu prenájmu.

Obchodný zákonník v §§ 489 - 496 definuje **zmluvu o kúpe prenajatej veci**. Zmluvné strany sa dohodnú na tom, že nájomca môže predmet prenájmu odkúpiť v čase platnosti zmluvy, alebo po jej ukončení. Zmluva sa vyžaduje v písomnej forme. Nájomca má vlastnícke právo k predmetu prenájmu dňom uzatvorenia zmluvy o kúpe prenajatej veci. Výnimkou je, ak predmetom prenájmu je nehnuteľnosť, ktorej vlastníkom sa nájomca stáva až po zápise do katastra nehnuteľností.

Zmluva o kúpe prenajatej veci sa môže použiť pri prevode vlastníckeho práva predmetu prenájmu, ak ide o finančný prenájom.

Obchodný zákonník v § 630 – 637 vymedzuje **zmluvu o nájme dopravného prostriedku**. Prenajímateľ má záväzok prenechať dopravný prostriedok nájomcovi na dočasné užívanie a nájomca má záväzok zaplatiť za nájom dopravného prostriedku. Podstatnými náležitosťami zmluvy sú okrem určenia zmluvných subjektov, a predmetu prenájmu, ktorým je dopravný prostriedok, aj výška nájomného a doba, počas ktorej nájomca môže dopravný prostriedok užívať. Zmluvu o nájme dopravného prostriedku je možné uzatvoriť iba písomne. Ak v nej nie je uvedené inak, nájomca nie je oprávnený prenechať dopravný prostriedok inému užívateľovi. Nájomca má okrem práva užívať dopravný prostriedok, aj povinnosti, ktoré vznikajú z titulu tohto užívania. Musí dopravný prostriedok udržiavať v stave v akom ho prebral, opravy oznamuje prenajímateľovi a za užívanie dopravného prostriedku platí nájomné.

Zmluvné strany pri uzatváraní zmluvy o finančnom prenájme vychádzajú z § 51 Občianskeho zákonníka. „Účastníci môžu uzavrieť aj takú zmluvu, ktorá nie je osobitne

upravená, zmluva však nesmie odporovať obsahu alebo účelu tohto zákona.“¹³ A z § 269 Obchodného zákonníka, v ktorom sa uvádza možnosť uzavrieť aj takú zmluvu, ktorú Obchodný zákonník neupravuje a nedefinuje ako typ zmluvy.

1.4.2 Finančný prenájom podľa zákona o dani z príjmov

Zákon o dani z príjmov v § 2 písm. s) definuje finančný prenájom ako „*obstaranie hmotného majetku na základne nájomnej zmluvy s dojednaným právom kúpy prenajatej veci, pri ktorom cena, za ktorú prechádza vlastnícke právo k prenajatému majetku z prenajímateľa na daňovníka, ktorý obstaráva hmotný majetok formou finančného prenájomu, je súčasťou celkovej sumy dohodnutých platieb, ak*

- 1. vlastnícke právo má prejsť bez zbytočného odkladu po skončení nájmu na daňovníka, ktorý obstaráva hmotný majetok formou finančného prenájomu a*
- 2. doba trvania nájmu je najmenej 60% doby odpisovania podľa §26 ods. 1,*
- 3. doba trvania nájmu pozemku, na ktorom je umiestnená budova alebo stavba zaradená do odpisovej skupiny 5, je najmenej 60% doby odpisovania takéhoto majetku; ak predmetom prenájomu je budova spolu s pozemkom, cena, za ktorú prechádza vlastnícke právo k prenajatému pozemku z prenajímateľa na daňovníka, ktorý obstaráva hmotný majetok formou finančného prenájomu, musí byť vyčíslená osobitne,*
- 4. doba trvania nájmu pozemku, na ktorom je umiestnená budova alebo stavba zaradená do odpisovej skupiny 6, je najmenej 60% doby odpisovania takéhoto majetku; ak predmetom prenájomu je budova spolu s pozemkom, cena, za ktorú prechádza vlastnícke právo k prenajatému pozemku z prenajímateľa na daňovníka, ktorý obstaráva hmotný majetok formou finančného prenájomu, musí byť vyčíslená osobitne,*
- 5. doba trvania nájmu pozemku, na ktorom nie je umiestnená budova alebo stavba, je najmenej 60% doby odpisovania hmotného majetku zaradeného do odpisovej skupiny 6.¹⁴*

¹³ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov, §51

¹⁴ Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, § 2, písm. s)

Okrem charakteristiky finančného prenájmu, zákon o dani z príjmu vymedzuje ďalšie pojmy, ktoré s finančným prenájomom súvisia.

Úrok, ktorý nájomca platí prenajímateľovi je za podmienok stanovených v zákone o dani z príjmov uznateľným daňovým výdavkom za predpokladu, že je výdavkom na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov, ktoré sú preukázateľne zaplatené daňovníkom a daňovník o nich vedie evidenciu. Nájomca si úrok z finančného prenájmu môže zahrnúť do základu dane a to počas celého obdobia, počas ktorého trvá finančný prenájom.¹⁵

Zákon o dani z príjmov určuje, že odpisy sa vypočítajú zo vstupnej ceny, ktorou je aj obstarávacia cena podľa § 25 ods. 1 písm. a) Zákona o dani z príjmov. V prípade majetku obstaraného formou finančného prenájmu nie je súčasťou obstarávacej ceny daň z pridanej hodnoty (§ 25 ods. 6 Zákona o dani z príjmov).

Majetok obstaraný formou finančného prenájmu odpisuje nájomca podľa §24 ods. 1, písm. d) Zákona o dani z príjmov, aj keď nie je jeho právnym vlastníkom a majetok iba užíva.

Zákon tiež presne vymedzuje dobu odpisovania majetku obstaraného formou finančného prenájmu a uvádza spôsoby jeho zaradenia do konkrétnej odpisovej skupiny. V nasledujúcej tabuľke sú uvedené odpisové skupiny a doba odpisovania podľa §26 zákona o dani z príjmov.

Tabuľka č. 1: Odpisové skupiny a doba odpisovania v rokoch

Odpisová skupina	Doba odpisovania v rokoch
1	4
2	6
3	8
4	12
5	20
6	40
Pozemky bez budovy	Neodpisujú sa

Zdroj: vlastné spracovanie podľa § 26 ods. 1 Zákona o dani z príjmov

¹⁵ Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, §19 ods. 3, písm. o)

Zákon o dani z príjmov pri definovaní podmienok, ktoré musia byť splnené pri finančnom prenájme pojednáva o minimálnej dobe trvania finančného prenájmu, ktorá závisí od doby odpisovania. V nasledujúcej tabuľke je vyjadrená minimálna doba trvania finančného prenájmu v mesiacoch v závislosti od odpisovej skupiny. V prípade, že by nebola splnená podmienka minimálnej doby trvania finančného prenájmu, nemohol by si nájomca výdavky, ktoré súvisia s finančným prenájomom uplatniť ako daňové výdavky.

Tabuľka č. 2: Odpisové skupiny a minimálna doba trvania finančného prenájmu

Odpisová skupina	Minimálna doba trvania finančného prenájmu hmotného majetku v mesiacoch
1	29
2	44
3	58
4	87
5	144
6	288

Zdroj: vlastné spracovanie podľa § 2 písm. s) Zákona o dani z príjmov v nadväznosti na § 26 Zákona o dani z príjmov

Vstupnou cenou hmotného majetku, ktorý nájomca obstaral formou finančného prenájmu je obstarávacia cena, ktorú tvorí cena predmetu prenájmu a náklady, ktoré súviseli s obstaraním tohto majetku a vznikli do času zaradenia tohto majetku do používania. Odpis sa následne vypočíta zo vstupnej ceny. Nájomca má právo odpisovať hmotný majetok obstaraný prostredníctvom finančného prenájmu, rovnomerne, počas kalendárnych mesiacov, počas ktorých mal majetok vo finančnom prenájme, „počnúc mesiacom, v ktorom boli splnené podmienky na začatie odpisovania. Mesiac, v ktorom boli splnené podmienky na začatie odpisovania, je mesiac, v ktorom sa majetok začal účtovať alebo evidovať podľa § 6 ods. 11.“¹⁶

Určité druhy majetku sú klasifikované ako majetok s limitovanou vstupnou cenou, konkrétne majetok zaradený podľa kódu Klasifikácie produktov 29.10.2. Patria sem najmä takzvané luxusné osobné automobily, ktorých vstupná cena je viac ako 48 000 eur.

Podľa § 17 ods. 34 zákona o dani z príjmov, v prípade daňovníka, ktorý odpisuje luxusné automobily a nemá dostatočne vysoký základ dane, musí urobiť úpravu základu

¹⁶ Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, § 26 ods. 9

dane. To znamená, že ak daňovník odpisuje luxusný automobil, ktorého vstupná cena je 48 000 eur a viac a je zaradený do Kódu klasifikácie 29.10.2 „a úhrn ročných odpisov alebo pomerných častí ročných odpisov za príslušné zdaňovacie obdobie z týchto osobných automobilov vypočítaných zo vstupnej ceny 48 000 eur spôsobom podľa § 27, ak tento základ dane je nižší ako násobok počtu osobných automobilov so vstupnou cenou 48 000 eur a viac a ročného daňového odpisu vypočítaného zo vstupnej ceny 48 000 eur. Táto úprava základu dane sa nevykoná u prenajímateľa u osobných automobilov, ktoré boli prenajaté na základe nájomnej zmluvy bez vopred dohodnutého práva kúpy prenajatej veci.“¹⁷

V prípade, že sa na majetku, ktorý je obstaraný formou finančného prenájmu vykoná technické zhodnotenie, tak výdavky, na jeho vynaloženie sú posúdené podľa toho, kto vykonal technické zhodnotenie a na koho účet. Preto, ak vykoná a uhradí technické zhodnotenie:

- prenajímateľ - navýši vstupnú cenu predmetu prenájmu a nájomca tak zaplatí technické zhodnotenie vo forme splátok,
- nájomca - bude technické zhodnotenie odpisovať v prípade, ak prenájomca (vlastník) nenavýšil vstupnú cenu predmetu prenájmu o výdavky súvisiace s technickým zhodnotením. Technické zhodnotenie zaradi nájomca do rovnakej odpisovej skupiny, v ktorej je zaradený aj predmet prenájmu, na ktorom bolo vykonané technické zhodnotenie a odpisuje ho rovnakou metódou.

Ukončenie finančného prenájmu môže byť riadne alebo predčasné. Pri riadnom ukončení finančného prenájmu pošle prenájomca pred ukončením zmluvy o finančnom prenájme potrebné informácie o nedoplatkoch, prípadne preplatkoch a v prípade ak je zmluvne dohodnutá zostatková hodnota predmetu prenájmu, pošle nájomcovi informácie o jej úhrade. V prípade, že nájomca vysporiada všetky svoje záväzky voči prenájomcovi, má možnosť podpísať kúpnu zmluvu, na základe ktorej sa stáva vlastníkom predmetu prenájmu a prenájomca nájomcovi odovzdá všetky potrebné dokumenty, ktoré súvisia s vlastníctvom predmetu prenájmu.

¹⁷ Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, § 17 ods. 34

Príčinou predčasného ukončenia finančného prenájmu môžu byť viaceré dôvody, ako napríklad:

- porušenie podmienok finančného prenájmu,
- predčasné odkúpenie predmetu prenájmu nájomcom,
- postúpenie zmluvy o finančnom prenájme na nového nájomcu.

V prípade predčasného predaja predmetu prenájmu, ktorý nebol vylúčený z odpisovania si môže nájomca uplatniť daňovú zostatkovú cenu tohto majetku ako daňový výdavok, podľa § 19 ods. 3 písm. b) zákona o dani z príjmov. Ak sú predmetom prenájmu dopravné prostriedky zatriedené podľa Kódu klasifikácie produktov (29.10.2, 29.10.52, 30.12. 30.11, 30.3 30.91, 30.92), alebo nehnuteľnosti (odpisová skupina 6), nájomca si zahrňuje daňovú zostatkovú cenu do svojich daňových výdavkov iba do výšky príjmov z predaja tohto majetku.

Nájomca pri vyradení predmetu prenájmu z dôvodu porušenia podmienok finančného prenájmu postupuje podľa § 17 ods. 24 písm. a) zákona o dani z príjmov a to znamená, že pri predčasnom ukončení finančného prenájmu z dôvodu škody na predmete prenájmu, ktorou môže byť havária, prípadne krádež postupuje nájomca podľa § 19 ods. 3 písm. d) a písm. g) zákona o dani z príjmov. Daňová zostatková cena predmetu prenájmu, ktorú si v tomto prípade môže nájomca uplatniť ako daňový výdavok je najviac do výšky príjmov z náhrad. Ak je škoda na predmete prenájmu spôsobená živelnou pohromou, resp. krádežou neznámym páchatelom, ktorá je potvrdená políciou, môže si uplatniť ako daňový výdavok daňovú zostatkovú cenu v plnej výške.

Podľa § 19 ods. 3 písm. e) zákona o dani z príjmov postupuje nájomca pri predčasnom predaji majetku, ktorý je vylúčený z odpisovania. Daňovým výdavkom je v tomto prípade vstupná cena predmetu prenájmu. Výnimkou sú pozemky, ktoré neboli dotknuté ťažbou, v takom prípade môže nájomca v rámci daňových výdavkov uplatniť vstupnú cenu tohto majetku len do výšky príjmu z jeho predaja.

Nájomca upravuje základ dane v prípade porušenia podmienok finančného prenájmu, ak vznikol rozdiel medzi účtovnou a daňovou zostatkovou cenou predmetu prenájmu.

1.4.3 Finančný prenájom podľa zákona o dani z pridanej hodnoty

Zákon o DPH abstrahuje od pojmu ako je finančný prenájom a presne ho nešpecifikuje. V prípade finančného prenájmu z hľadiska zákona o DPH je potrebné definovať predmet dane, zdaniteľnú osobu, zdaniteľný obchod a miesto zdaniteľného obchodu.

Predmetom dane podľa zákona o DPH je:

- dodanie tovaru na Slovensku za protihodnotu,
- poskytnutie služby na Slovensku za protihodnotu,
- nadobudnutie tovaru na Slovensku za protihodnotu z iného členského štátu Európskej únie,
- dovoz tovaru do tuzemska.¹⁸

Zdaniteľnou osobou podľa zákona o DPH je:

- je každá osoba, ktorá vykonáva akúkoľvek ekonomickú činnosť bez ohľadu na efekt tejto činnosti a jej zámer. Ekonomickou činnosťou je aj využívanie hmotného majetku za cieľom dosiahnutia príjmu.¹⁹

Podľa zákona o DPH je **zdaniteľným obchodom** dodanie služby a dodanie tovaru. V kontexte finančného prenájmu a podľa tohto zákona je dodaním služby „poskytnutie práva užívať hmotný majetok“²⁰ a dodaním tovaru „odovzdanie tovaru na základe nájomnej zmluvy, podľa ktorej sa vlastníctvo k predmetu nájomnej zmluvy nadobudne najneskôr pri zaplatení poslednej splátky.“²¹

Dodaním tovaru je odovzdanie hnutel'ného hmotného majetku daňovníkom, ktorý je platiteľom DPH, uskutočňuje sa nájomnou zmluvou, v ktorej je dojednané právo kúpi predmetu prenájmu v členskom štáte, v ktorom nájomca prevzal predmet prenájmu a toto prevzatie sa považuje „za nadobudnutie tovaru z iného členského štátu, ktoré je predmetom dane.“²²

¹⁸ Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov, § 2 ods. 1, písm. a), b), c), d)

¹⁹ Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov, § 3 ods. 1, ods. 2

²⁰ Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov, § 9 ods. 1, písm. b)

²¹ Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov, § 8 ods. 1, písm. c)

²² Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov, § 8 ods. 7

Zákon o DPH nevymedzuje pri finančnom prenájme, či je takto obstaraný predmet prenájmu dodaním služby alebo dodaním tovaru. Pri dodaní služby sa uplatňuje odlišný spôsob zdanenia ako v prípade dodania tovaru.

Prenajímateľ má pri dodaní tovaru a služby daňovú povinnosť, nájomca má naopak pri nadobudnutí tovaru a služby možnosť odpočítania DPH. V tomto prípade je dôležité vymedziť **miesto zdaniteľného obchodu** z hľadiska zákona o DPH. Určenie miesta zdaniteľného obchodu pri dodaní služby je vymedzené podľa tohto zákona z hľadiska nájomcu. Zákon zároveň rozlišuje, či sa jedná o dodanie služby zdaniteľnej osobe, resp. inej ako zdaniteľnej osobe. Podľa § 15 ods. 1 a 2 je miesto dodania služby v tom členskom štáte, v ktorom má nájomca sídlo, prevádzkareň, resp. miesto podnikania alebo pri fyzickej osobe jej bydlisko. Podľa § 16 ods. 1 je miestom dodania služby vzťahujúcej sa na nehnuteľnosť miesto, kde sa nachádza samotná nehnuteľnosť. To znamená, že pri dodaní služby sa neurčuje jej miesto dodania podľa nájomcu, ale podľa nehnuteľnosti.

V prípade dlhodobého nájmu dopravných prostriedkov podľa § 16 ods. 2, ktorý je poskytnutý osobe inej ako zdaniteľnej osobe, je miestom dodania takejto služby miesto, kde sa konkrétna osoba pravidelne zdržiava. Pravidlo neplatí v prípade nájmu výletnej lode, pri ktorej miestom dodania služby je miesto, v ktorom sa dá výletná loď k dispozícii zákazníkovi a v tomto mieste má poskytovateľ služby svoje sídlo alebo prevádzkareň.

Prenajímateľovi **vzniká daňová povinnosť** dňom dodania tovaru, kedy sa kupujúci stáva vlastníkom tovaru a má možnosť s ním nakladať ako vlastník. V prípade, ak dochádza k dodaniu tovaru alebo služby opakovane, resp. čiastkovo, tak služba alebo tovar je dodaná najneskôr posledným dňom obdobia, za ktoré bola platba prijatá.

V prípade akontácie, ktorú nájomca hradí prenájmateľovi, má nájomca právo na odpočítanie DPH dňom zaplatenia platby a prenájmateľovi vzniká daňová povinnosť dňom prijatia platby.

Prenajímateľ je povinný nájomcovi vyhotoviť faktúru podľa § 71 zákona o DPH, s povinnými náležitosťami, ktoré sú definované v § 74 tohto zákona. Nájomca si môže uplatniť odpočet DPH na základe takto vyhotovenej faktúry, ktorú mu poskytne prenájmateľ.

Súčasťou zmluvy o finančnom prenájme je splátkový kalendár, ktorý zahŕňa všetky opakované platby. V prípade ak prenájmateľ postupuje podľa § 74 ods. 1 zákona o DPH, prenájmateľ už viac nemusí vystavovať faktúru za každú opakovanú dodávku služby a pre nájomcu je splátkový kalendár daňový doklad, na základe ktorého si môže DPH odpočítať.

1.4.4 Finančný prenájom z účtovného hľadiska

Postupy účtovania definujú finančný prenájom ako „*obstaranie dlhodobého hmotného majetku na základe nájomnej zmluvy s dojednaným právom kúpy prenajatej veci za dohodnuté platby počas dohodnutej doby nájmu tohto majetku.*“²³

Nájomca uhrádza dohodnutú výšku platieb počas celej dĺžky trvania doby finančného prenájmu, ktorej súčasťou je kúpna cena, za ktorú prechádza vlastnícke právo na predmet prenájmu z prenajímateľa na nájomcu. Prevod vlastníckeho práva k predmetu prenájmu z prenajímateľa na nájomcu je uskutočnený na konci dohodnutej doby nájmu.

Finančný prenájom sa účtuje v deň prijatia predmetu prenájmu, v deň splatnosti splátok a ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka. Z hľadiska finančného prenájmu sa účtuje v prípade prenájmu dlhodobého hmotného majetku o jeho odpisoch.

Účtovanie finančného prenájmu u **prenajímateľa** je upravené v postupoch účtovania v konkrétnych odsekoch:

- § 30a ods. 2 – účtovné zobrazenie finančného prenájmu u prenajímateľa v deň odovzdania predmetu prenájmu nájomcovi,
- § 30a ods. 3 – účtovanie finančného prenájmu u prenajímateľa v deň splatnosti dohodnutých platieb,
- § 30a ods. 4 – účtovanie finančného prenájmu u prenajímateľa ku dňu zostavenia účtovnej závierky,
- § 30a ods. 5 – účtovanie o prijatí predmetu prenájmu v prípade predčasného ukončenia finančného prenájmu,
- § 30a ods. 6 – účtovanie finančného vysporiadania u prenajímateľa v prípade predčasného ukončenia finančného prenájmu.

Nájomca sa pri účtovaní finančného prenájmu riadi postupmi účtovania a konkrétnymi odsekmi:

- § 30a ods. 7 – účtovanie finančného prenájmu v deň prijatia predmetu prenájmu,
- § 30a ods. 8 – odpisovanie finančného prenájmu v súlade s Postupmi účtovania podľa § 20

²³ Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 23054/2002-92 zo 16. decembra 2002, ktorým sa ustanovujú podrobnosti po postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, v znení neskorších predpisov, § 30a, ods. 1, písm. a)

- § 30a ods. 9 – účtovanie v deň splatnosti dohodnutých platieb,
- § 30a ods. 10 – účtovanie finančného prenájmu ku dňu zostavenia účtovnej závierky,
- § 30a ods. 11 – účtovanie odovzdania predmetu prenájmu prenajímateľovi v prípade predčasného ukončenia finančného prenájmu,
- § 30a ods. 12 – účtovanie o finančnom vysporiadaní v prípade predčasného ukončenia finančného prenájmu,
- § 30a ods. 13 – účtovanie o nároku na plnenie z dôvodu finančného vysporiadania nájomcu z prenajímateľom v prípade predčasného ukončenia finančného prenájmu.

V nasledujúcich tabuľkách ilustrujeme účtovanie finančného prenájmu u prenajímateľa a nájomcu v súlade s postupmi účtovania.

Tabuľka č. 3: Účtovanie finančného prenájmu u prenajímateľa

Text účtovného prípadu	Má dať	Dal
Odovzdanie majetku nájomcovi vo výške istiny, prenajímateľ účtuje na ľarchu účtu 374 – <i>Pohl'advky z nájmu</i> a súvzťazne v prospech účtu v účtovej triede 6 – <i>Výnosy</i> .	374	6xx
Ak je prenajímateľ platiteľom DPH zúčtuje povinnosť odvodu DPH zo sumy istiny v prospech účtu 343 – <i>Daň z pridanej hodnoty</i> so súvzťazným zápisom na ľarchu účtu 374 – <i>Pohl'advky z nájmu</i> .	374	343
Vyradenie prenajatého majetku z účtovníctva účtuje prenajímateľ na ľarchu účtu v účtovej triede 5 – <i>Náklady</i> súvzťazne v prospech účtu majetku	5xx	Účet majetku
V deň splatnosti dohodnutých platieb prenajímateľ účtuje na ľarchu účtu 374 – <i>Pohl'advky z nájmu</i> súvzťazne v prospech účtu 662 – <i>Úroky</i>	374	662
Ak je prenajímateľ platiteľom DPH zúčtuje povinnosť odvodu DPH zo sumy finančného výnosu.	374	343
Pri predčasnom ukončení finančného prenájmu účtuje prenajímateľ prijatie majetku na ľarchu účtu majetku súvzťazne v prospech účtu 325 – <i>Ostatné záväzky</i>	Účet majetku	325
Pri predčasnom ukončení finančného prenájmu sa prenajímateľ a nájomca finančne vysporiadajú.		
a) Ak prenajímateľ odobral predmet prenájmu nájomcovi, účtuje prenajímateľ v prospech účtu 374 – <i>Pohl'advky z nájmu</i> súvzťazne na ľarchu účtu 325 – <i>Ostatné záväzky</i>	325	374
b) Ak prenajímateľ má nárok na zostatok nesplatennej pohľadávky účtuje do výšky zostatku pohľadávky, ktorá vznikla z finančného prenájmu na ľarchu účtu 315 – <i>Ostatné pohľadávky</i> a súvzťazne v prospech účtu 374 – <i>Pohl'advky z nájmu</i> ,	315	374

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka č. 4: Účtovanie finančného prenájmu u nájomcu

Text účtovného prípadu	Má dať	Dal
Prijatie predmetu prenájmu vo výške istiny nájomca účtuje na ťarchu účtu v účtovej skupine 04x – <i>Obstaranie dlhodobého majetku</i> so súvzťažným zápisom v prospech účtu 474 – <i>Závázky z nájmu</i>	04x	474
Ak je nájomca platiteľom DPH a má nárok na odpočet DPH zo sumy prvej zvýšenej splátky, účtuje DPH na ťarchu účtu 343 – <i>Daň z pridanej hodnoty</i> so súvzťažným zápisom v prospech účtu 474 – <i>Závázky z nájmu</i> .	343	474
Zaradenie majetku do užívania na ťarchu účtu majetku v účtovej skupine 02x – <i>Dlhodobý hmotný majetok odpisovaný</i> so súvzťažným zápisom v prospech účtu v účtovej skupine 04x – <i>Obstaranie dlhodobého majetku</i>	02x	04x
V prípade odpisovaného majetku účtuje na ťarchu účtu 551 – <i>Odpisy dlhodobého nehmotného majetku a dlhodobého hmotného majetku</i> so súvzťažným zápisom v prospech účtu v účtovej skupine 08x – <i>Oprávky k dlhodobému hmotnému majetku</i>	551	08x
V deň splatnosti dohodnutých platieb účtovanie finančných nákladov (úrokov) na ťarchu účtu 562 – <i>Úroky</i> súvzťažne s účtom 474 – <i>Závázky z nájmu</i>	562	474
V prípade, ak má nájomca nárok na odpočítanie DPH účtuje sumu DPH zo sumy finančného nákladu a zo sumy istiny na ťarchu účtu 343 – <i>Daň z pridanej hodnoty</i> so súvzťažným zápisom v prospech účtu 474 – <i>Závázky z nájmu</i>	343	474
Predčasné ukončenie – účtovanie zostatkovej ceny predmetu prenájmu z dôvodu: a) postúpenia finančného prenájmu na nového nájomcu, alebo nesplnenia zmluvných podmienok a prenajímateľ nájomcovi predmet prenájmu odňal. Účtovanie na ťarchu účtu 551 – <i>Odpisy dlhodobého nehmotného majetku a dlhodobého hmotného majetku</i> so súvzťažným zápisom v prospech účtu v účtovej skupine 08x – <i>Oprávky k dlhodobému hmotnému majetku</i> b) škody, ak predmet prenájmu je neodstrániteľne poškodený, zničený alebo odcudzený. Účtovanie na ťarchu účtu 549 Manká a škody súvzťažne v prospech účtu v účtovej skupine 08x – <i>Oprávky k dlhodobému hmotnému majetku</i>	551 549	08x 08x
Predčasné ukončenie – vyradenie majetku, účtovanie na ťarchu účtu 08x – <i>Oprávky k dlhodobému hmotnému majetku</i> so súvzťažným zápisom v prospech účtu v účtovej skupine 02x – <i>Dlhodobý hmotný majetok odpisovaný</i>	08x	02x

Text účtovného prípadu	Má dat'	Dal
Účtovanie finančného vysporiadania nájomcu s prenajímateľom v prípade predčasného ukončenia finančného prenájmu z dôvodu postúpenia finančného prenájmu na nového nájomcu :		
a) Na ťarchu účtu 474 – <i>Závázky z nájmu</i> súvzťazne v prospech účtu 648 – <i>Ostatné výnosy z hospodárskej činnosti</i> v sume nesplatennej istiny	474	648
b) Na ťarchu účtu 548 – <i>Ostatné náklady na hospodársku činnosť</i> súvzťazne v prospech účtu 325 – <i>Ostatné záväzky</i> pri náhrade nákladov uplatnených prenajímateľom. Ak má nájomca nárok na odpočet DPH účtuje na ťarchu účtu 343 – <i>Daň z pridanej hodnoty</i> so súvzťazným zápisom v prospech účtu 325 – <i>Ostatné záväzky</i>	548 343	325 325
Účtovanie finančného prenájmu v prípade predčasného ukončenia finančného prenájmu z dôvodu škody, ak predmet prenájmu je neodstrániteľne poškodený, zničený alebo odcudzený:		
a) Účtovanie zostatku istiny na ťarchu účtu 474 – <i>Závázky z nájmu</i> súvzťazne v prospech 325 – <i>Ostatné záväzky</i>	474	325
b) Účtovanie finančných nárokov nájomcu za náhradu škody na ťarchu účtu 325 – <i>Ostatné záväzky</i> so súvzťazným zápisom v prospech účtu 648 – <i>Ostatné výnosy z hospodárskej činnosti</i>	325	648

Zdroj: vlastné spracovanie

Vstup Slovenskej republiky do Európskej únie predstavuje veľký medzník v rámci ďalšieho ekonomického vývoja krajiny. Odhliadnuc od rôznych významných zmien, ktoré tento významný krok so sebou priniesol, snahou štátov Európskej únie je i harmonizácia medzinárodného účtovníctva a vykazovania. Prostriedkami, ktorými sa má harmonizácia doceliť, sú práve medzinárodné štandardy finančného vykazovania (ďalej „IFRS“) a medzinárodné účtovné štandardy (ďalej „IAS“).

Medzinárodne uznávaná legislatíva, ktorá rieši oblasť finančného prenájmu je predmetom nášho záujmu v nasledujúcej podkapitole diplomovej práce.

1.5 Vymedzenie finančného prenájmu podľa IAS/IFRS

Harmonizácia medzinárodného účtovníctva v oblasti účtovných informačných systémov, ich transparentnosti a zrozumiteľnosti sa začala v Európskej únii v roku 1978 a to uplatnením Štvrtej smernice Rady ES, ktorá bola v ostatných obdobiach doplnená o nové smernice. Rada pre medzinárodné účtovné štandardy (ďalej len „IASB“) harmonizuje účtovníctvo na základe IAS a IFRS.

Od 1. januára 2005 majú podľa § 17a ods. 1 a 2 zákona o účtovníctve niektoré účtovné jednotky na Slovensku povinnosť zostavovať svoju účtovnú závierku v súlade s IFRS. Zákon o účtovníctve presne definuje v § 17a ods. 1, ktoré účtovné jednotky postupujú podľa IFRS, sú nimi napr. banky, pobočky zahraničnej banky, Burza cenných papierov, zaistovne a i. Prípadne, sú to tie účtovné jednotky, ktoré presiahli aspoň 2 podmienky stanovené v § 17a ods. 2 zákona o účtovníctve a to minimálne v dvoch po sebe nasledujúcich účtovných obdobiach.

Do 13. januára 2016 bol z hľadiska prenájmu v platnosti štandard *IAS 17 - Lízing*, ktorý je v platnosti aj v súčasnosti. V roku 2016 IASB zverejnila však nový štandard *IFRS 16 - Lízing*, ktorý v budúcnosti nahradí pôvodný *IAS 17 - Lízing*, ktorého platnosť bude ukončená od účtovného obdobia, ktoré bude začínať 1. januárom 2019, prípadne neskôr. Aj v súčasnosti je povolené uplatňovať *IFRS 16 - Lízing*, ak zároveň uplatňujú podnikateľské subjekty *IFRS 15 - Vykazovanie výnosov*, ktorý sa zaoberá výnosmi zo zmlúv so zákazníkmi a je účinný pre tie účtovné obdobia, ktoré začínajú od 1. januára 2017, prípadne neskôr, pričom je možnosť jeho skoršieho uplatnenia.

Z hľadiska teoretického vymedzenia lízingu, pre účely diplomovej práce je pre nás podstatný *IAS 17 - Lízing*. V praktickej časti práce bude riešený *IFRS 16 - Lízing*, ako budúcnosť finančného prenájmu, nakoľko jeho používanie zatiaľ nie je v súčasnosti povinné.

IAS 17 – Lízing

Podstatou tohto účtovného štandardu je poukázať na adekvátne účtovné metódy a zverejňovanie operatívneho a finančného prenájmu, tak ako u nájomcu, tak aj u prenajímateľa.

Finančný prenájom je podľa štandardu definovaný ako prenájom, pri ktorom sa prevádzajú na nájomcu všetky podstatné riziká a výhody, ktoré súvisia s vlastníctvom aktíva a vlastnícke právo k tomuto aktívu po ukončení doby prenájmu môže prípadne nemusí byť prevedené na nájomcu.²⁴

Štandard ďalej klasifikuje kritériá na základe ktorých, sa prenájom rozdeľuje na operatívny a finančný. Základným kritériom, ktoré ich rozdeľuje je **rozsah**, v rámci ktorého

²⁴ IAS 17.4

sa prevádzajú riziká a ekonomické úžitky z prenajímateľa a nájomcu. Ak sa z prenajímateľa na nájomcu prevádzajú všetky riziká a ekonomické úžitky, ktoré súvisia s vlastníctvom majetku a nie len časť, štandard definuje prenájom ako finančný. V iných prípadoch je účtovná jednotka povinná prenájom vykazovať a účtovať o ňom ako o operatívnom prenájme.

Pri uzatváraní zmluvy musí nájomca posúdiť a určiť, či sa jedná o prenájom a klasifikovať ho. Pokiaľ je prenájom charakterizovaný ako finančný, je nutné stanoviť *reálnu hodnotu* aktíva k tomuto dátumu a vypočítať súčasnú hodnotu minimálnych dohodnutých splátok plynúcich z tejto zmluvy.

Reálna hodnota aktíva odpovedá jeho trhovej cene v dobe uzatvorenia zmluvy o finančnom prenájme, resp. lízingovej zmluvy, pokiaľ pre dané aktívum existuje aktívny trh. V prípade prenájmu špecifických zariadení, s ktorými sa na trhu bežne neobchoduje, je nutné reálnu hodnotu aktíva zistiť odhadom, prípadne sa určuje znaleckým posudkom. Nájomca súčasne zaúčtuje aktívum aj záväzok, ktorý plyní z finančného prenájmu.²⁵

Súčasnú hodnotu splátok musí nájomca vyčísliť diskontovaním, pričom štandard umožňuje použiť úrokové miery, ktorými sú:

- implicitná úroková miera
- prírastková úroková miera

Nájomca na vyčíslenie súčasnej hodnoty splátok v prvom rade používa implicitnú úrokovú mieru. V prípade, ak nie je možné implicitnú úrokovú mieru zistiť, použije nájomca na vyčíslenie súčasnej hodnoty splátok prírastkovú úrokovú mieru.²⁶

Nájomca môže zaúčtovať po prvýkrát aktívum a záväzok v sume, ktorá je nižšia, ak porovnáva reálnu hodnotu aktíva a súčasnú hodnotu splátok.²⁷

Minimálne dohodnuté platby nájomcu sú rozdelené na záväzok, ktorý sa postupným splácaním znižuje a úroky, ktoré sú pre nájomcu nákladom bežného obdobia.²⁸

Záväzok, ktorý má nájomca z finančného prenájmu je nulový, ak nájomca zaplatí všetky splátky nájomného vrátane poslednej. Prenajímateľovi sa hodnota majetku, ktorý

²⁵ IAS 17.20

²⁶ HÝBLOVÁ, E. SEDLÁČEK, J. 2004. *Mezinárodní účetnictví*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 93. ISBN 8021034734

²⁷ PRATT, J. 2010. *Financial Accounting in an Economic Context*. 8. vyd. USA: John Wiley and Sons, Inc., 2010. s. 507. ISBN 978-0-470-63529-2

²⁸ PASEKOVÁ, M. a kol. 2012. *Implementace IFRS do malých a středních podniků*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. s. 57. ISBN 978-80-7357-866-4

poskytuje formou finančného prenájmu zvýši o jeho počiatočné náklady, ktoré súvisia s uzavretím zmluvy o finančnom prenájme.²⁹

Nájomca eviduje účtovne prenajaté aktívum a v súvislosti s tým pre neho vyplýva povinnosť evidovať aj postupné opotrebenie majetku. To znamená, že nájomca si zvolí odpisový plán a berie do úvahy predpokladanú ekonomickú životnosť majetku.

Prenajímateľ od začiatku doby prenájmu prestáva vykazovať vo svojom účtovníctve majetok, ktorý je predmetom finančného prenájmu, pretože prechádza na nájomcu. Miesto toho eviduje pohľadávku od nájomcu vo výške hrubej investície do finančného prenájmu a čiastku nerealizovaných finančných výnosov, ktorých súčet sa rovná hodnote čistej investície do finančného prenájmu.

Prijaté dohodnuté platby v jednotlivých obdobiach znižujú hodnotu pohľadávky od nájomcu a zároveň je časť uznaná ako finančný výnos. Pomer medzi týmito čiastkami je stanovený tak, aby bola zaistená konštantná čistá návratnosť finančnej investície prenajímateľa do finančného prenájmu. Pre kalkuláciu úrokov využíva prenajímateľ vždy implicitnú úrokovú mieru. Platby prijaté ako podmienené nájomné alebo úhrada služieb sú zaúčtované podľa vecnej a časovej súvislosti do výnosov prenajímateľa.

²⁹ DVOŘÁKOVÁ, D. 2014. *Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IFRS*. 4. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: BizBooks, 2014. s. 122. ISBN 978-80-265-0149-7

2 Ciel' práce, metodika práce a metódy skúmania

Ako vyplýva z názvu diplomovej práce - „Účtovné a daňové aspekty finančného prenájmu (minulosť, súčasnosť, budúcnosť)“ - práca je zameraná na účtovné a daňové hľadisko finančného prenájmu. Z dôvodu rozsiahlosti problematiky finančného prenájmu sme považovali za nevyhnutné, zamerať sa na špecifickejší okruh problémov. Pri určovaní cieľa diplomovej práce sme kládli dôraz hlavne na problematiku účtovania u nájomcu ako aj u prenajímateľa a zároveň sme prihliadali na daňové aspekty na základe vývoja v čase.

Hlavným cieľom diplomovej práce je účtovné zobrazenie finančného prenájmu na bežnom príklade u prenajímateľa a nájomcu s akcentom na zmeny základu dane v dôsledku legislatívnych zmien v priebehu obdobia od roku 1993 až po súčasnosť. Diplomová práca sa nezaoberá zahraničným prenájomom ani finančným prenájomom v súlade s IFRS.

K naplneniu hlavného cieľa diplomovej práce sme si stanovili i čiastkový cieľ, ktorým je analýza jednotlivých účtovných a daňových zákonov, týkajúcich sa problematiky finančného prenájmu a ich vývoja v čase.

Prenajímateľ a nájomca sú podnikateľskými subjektmi a pôsobia v Slovenskej republike. Z tohto dôvodu sa zaoberáme iba podnikateľským prostredím. Pre naplnenie hlavného cieľa považujeme za podstatné oboznámenie sa s prenájomom, konkrétne s jeho významom, vymedzením, základnými druhmi a právnou úpravou v podmienkach Slovenskej republiky.

Ako základné metódy skúmania boli použité v diplomovej práci analyticko–syntetická metóda a metóda komparácie.

Čiastkovými metódami pri spracovaní diplomovej práce boli metódy poznávania, ktorými sú definovanie, klasifikovanie a abstrahovanie.

Prvá kapitola diplomovej práce je zameraná na analýzu súčasného stavu finančného prenájmu, vysvetlenie základných rozdielov medzi jednotlivými druhmi prenájomov z hľadiska zmien vlastníckych vzťahov, charakteristiku finančného prenájmu a jeho vymedzenie v kontexte národnej a nadnárodnej legislatívy.

V tretej kapitole sa diplomová práca venuje legislatívnym zmenám na Slovensku, ktoré sa týkali finančného prenájmu a ich dopad na účtovanie a zdaňovanie finančného prenájmu. Je rozdelená do podkapitol podľa najdôležitejších období, v ktorých boli

najvýraznejšie zmeny. Prvým obdobím je obdobie od roku 1993 do roku 2003. Druhé obdobie je prezentované rokmi od 2004 až po súčasnosť. Tretím obdobím je budúcnosť finančného prenájmu a analýza pripravovaných zmien zákonov s účinnosťou v roku 2018 ako aj vplyv nového štandardu *IFRS 16 - Lízing*, ktorého účinnosť je od januára 2019, a jeho dopad na podmienky finančného prenájmu na Slovensku.

Analýzou sme ilustrovali účtovný a daňový aspekt finančného prenájmu v súvislosti s konkrétnymi legislatívnymi zmenami v:

- zákone o dani z príjmov,
- zákone o dani z pridanej hodnoty,
- postupoch účtovania.

Analýza pozostáva z najvýznamnejších legislatívnych zmien v konkrétnych zákonoch a opatreniach:

- opatrenie zo dňa 15.07.1992, ktorým sa stanoví účtová osnova a postupy účtovania pre podnikateľov,
- zákon č. 222/1992 Zb. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 289/1995 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov,
- opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov.

Pri spracúvaní diplomovej práce boli použité knižné a internetové zdroje, odborné články a najmä právne predpisy, ktoré sa zaoberajú problematikou finančného prenájmu.

3 Výsledky práce a diskusia

Obsahovou náplňou tretej kapitoly diplomovej práce je prostredníctvom príkladov zobrazenie finančného prenájmu v účtovníctve podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, v súlade s vývojom účtovných a daňových predpisov Slovenskej republiky. Kapitola sa ďalej člení na 3 podkapitoly, ktoré sú vymedzené obdobiami ako je minulosť, súčasnosť a budúcnosť finančného prenájmu.

Československá federatívna republika sa 1. januára 1993 rozdelila na dve samostatné krajiny, čo zapríčinilo aj zmenu daňových a účtovných zákonov. Preto je minulosť účtovného prenájmu vymedzená od roku 1993 po koniec roka 2003.

Rok 2004 bol kľúčový z hľadiska zmien v slovenskej legislatíve. V tomto roku sa Slovenská republika stala členom Európskej únie a slovenské predpisy sa začali harmonizovať s predpismi Európskej únie a implementovali sa niektoré štandardy do slovenskej právnej úpravy, čo znamenalo zmenu niektorých účtovných a daňových zákonov. Súčasnnosť finančného prenájmu je ovplyvnená práve rokom 2004, a preto je obdobie súčasnosti vymedzené od roku 2004 až po rok 2017, v ktorom sú posúdené najvýznamnejšie zmeny týkajúce sa finančného prenájmu z jeho účtovných a daňových aspektov a následne ich aplikácia na praktickom príklade.

Budúcnosť finančného prenájmu tvorí *IFRS 16 – Lízing*, ktorý nahradí súčasný IAS 17 – *Lízing* a vstúpi do platnosti v januári v roku 2019. Preto je z hľadiska budúcnosti finančného prenájmu na mieste otázka, či pripravovaný IFRS 16 bude implementovaný do slovenskej legislatívy.

3.1 Finančný prenájom v období od roku 1993 do roku 2003

Opatrením ministerstva financií, v tom čase nazývané aj Federálne ministerstvo financií zo dňa 14. decembra 1992 sa ustanovil postup prevodu podvojného účtovníctva z roku 1992 do roku 1993. Bol ustanovený tzv. prevodový mostík, ktorý k účtom účtovej osnovy pre hospodárske organizácie priradil účty účtovej osnovy pre podnikateľov.

Prevodový mostík zaisťoval nadväznosť medzi konečnými zostatkami na účtoch k 31. decembru 1992 a začiatočnými zostatkami účtov k 1. januáru 1993.³⁰

Opatrenia Federálneho ministerstva financií z 15. júla 1992 č. V20 100/1992, ktorým sa ustanovuje účtová osnova a postupy účtovania pre podnikateľov (ďalej len „Postupy účtovania z roku 1993“) a ktoré vstúpilo do platnosti 1. januára 1993 obsahovalo dve prílohy. Prvou prílohou tohto opatrenia bola účtová osnova pre podnikateľov, ktorú tvorilo 9 účtových tried. Druhou prílohu tvorili postupy účtovania pre podnikateľov. Účtovná jednotka evidovala v účtovej triede 0 – Dlhodobý majetok, aj ten ku ktorému nemala vlastnícke právo, resp. mala právo s majetkom hospodáriť. Čiže aj prenájatý a vypožičaný dlhodobý majetok, pri ktorom v dôsledku zaistenia záväzku prešlo právo na prenajímateľa, avšak tento majetok na základe zmluvy o výpožičke po dobu zaistenia záväzku odpisuje nájomca, ak je zmluvne dohodnutý s prenajímateľom. Ocenenie majetku prevodom práva a vypožičaním sa nemení.³¹

Samostatný článok tohto opatrenia sa zaoberal účtovaním prenájmu u nájomcu a prenajímateľa a to konkrétne článok č. XI.

Finančný prenájom mal v tomto období dve základné pravidlá. Prvým bolo, že náklady sa účtovali v tom období, s ktorým vecne a časovo súviseli. To znamenalo, že náklady, ktoré boli súčasťou finančného prenájmu sa účtovali len v tej sume, ktorá súvisela s dobou prenájmu a závisela od predpisu nájomného na celú zmluvne dohodnutú dobu prenájmu, bez ohľadu na výšku splátky. Splátka sa preto v takýchto prípadoch rozdeľovala na náklady, ktoré vecne a časovo súviseli s obdobím a na náklady, ktoré súviseli s budúcim obdobím. Druhým pravidlom bolo, že finančný prenájom sa zaraďoval medzi finančné činnosti, ktoré boli oslobodené od dane z pridanej hodnoty. To znamená, že DPH sa vzťahovala iba k tej časti splátky, ktorá súvisela s cenou obstarania predmetu prenájmu.

Samostatnou problematikou účtovania pri prenájme bolo technické zhodnotenie. V prípade technického zhodnotenia, bolo taktiež nutné, aby sa nájomca s prenajímateľom zmluvne dohodli, ktorý z nich bude o technickom zhodnotení účtovať.

Po uplynutí nájomnej zmluvy mohli vzniknúť dve situácie, ktoré taktiež boli účtované rozdielne. Mohla vzniknúť situácia, že nájomca si ponechal predmet prenájmu a preradil ho do svojho vlastníctva, alebo mohol predĺžiť nájomnú zmluvu a ďalej tento

³⁰ Müllerová, L., Vomáčková, H. 1992. *Podvojný účtovníctvo pre podnikateľov a organizácie*, FITR, Bratislava, 1992, 175 s. ISBN 8085437287

³¹ Opatření ze dne 15.7.1992, kterým se stanoví účtová osnova a postupy účtovaní pro podnikatele. Čl. I, Ods. 9 písm. f). In epravo.cz. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=40302&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>>

majetok používať. V tomto prípade, však nebol jeho vlastníkom. Taktiež vznikla možnosť majetok vrátiť prenajímateľovi.

Ak u prenajatého majetku vykonával nájomca technické zhodnotenie, o ktorého výšku nebola navýšená vstupná cena u prenajímateľa, evidoval nájomca toto technické zhodnotenie ako obstaranie investičného majetku vo svojom účtovníctve a tiež ho odpisoval z jeho obstarávacej ceny. Po uplynutí nájomnej zmluvy, ak sa majetok vracal prenajímateľovi, vyradil nájomca technické zhodnotenie zo svojho účtovníctva. Prenajímateľ ho naopak zaradil na príslušné účty majetku a oprávok.

V nasledujúcich tabuľkách znázorňujeme účtovanie finančného prenájmu u nájomcu a prenajímateľa.

Tabuľka č. 5: Účtovanie finančného prenájmu u nájomcu

Text účtovného prípadu	Má dat'	Dal
Predpis nájomného na celú dobu prenájmu dohodnutú v zmluve o finančnom prenájme. Účtuje celkovú cenu obstarania predmetu prenájmu spolu so ziskom prenajímateľa na ľarchu účtu 381 – <i>Náklady budúcich období</i> so súvzťažným zápisom v prospech účtu 379 – <i>Iné záväzky</i>	381	379
Splátka predmetu prenájmu je zúčtovaná do obdobia, s ktorým vecne a časovo súvisí na ľarchu účtu 518 – <i>Ostatné služby</i> so súvzťažným zápisom v prospech účtu 381 – <i>Náklady budúcich období</i>	518	381
V prípade, ak je nájomca platiteľom DPH účtuje sumu DPH vzťahujúcu sa k cene obstarania predmetu prenájmu nie k zisku prenajímateľa, účtuje DPH na ľarchu účtu 343 – <i>Daň z pridanej hodnoty</i> so súvzťažným zápisom v prospech účtu 379 – <i>Iné záväzky</i>	343	379
Prevod vlastníckeho práva k predmetu prenájmu: - Bezplatne: v reprodukčnej obstarávacej cene účtuje na ľarchu účtu v účtovej skupine 04x – <i>Obstaranie nehmotných a hmotných investícií</i> so súvzťažným zápisom v prospech účtu v účtovej skupine 08x <i>Oprávky k hmotnému investičnému majetku</i> - Odplatne účtuje fakturačnú cenu ako vstupnú cenu majetku na ľarchu účtu v účtovej skupine 04x – <i>Obstaranie nehmotných a hmotných investícií</i> so súvzťažným zápisom v prospech účtu 321 – <i>Dodávatelia</i>	04x 04x	08x 321
Nájomca účtuje o odpisoch na ľarchu účtu 551 – <i>Odpisy nehmotného a hmotného investičného majetku</i> so súvzťažným zápisom v prospech účtu v účtovej skupine 08x <i>Oprávky k hmotnému investičnému majetku</i>	551	08x

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Postupov účtovania z roku 1993

Tabuľka č. 6: Účtovanie finančného prenájmu u prenajímateľa

Text účtovného prípadu	Má dať	Dal
Obstaranie predmetu prenájmu kúpou účtuje na ťarchu účtu v účtovej skupine 04x – <i>Obstaranie nehmotných a hmotných investícií</i> so súvzťažným zápisom v prospech účtu 321 - <i>Dodávatelia</i>	04x	321
Evidencia predmetu prenájmu vo svojom majetku v obstarávacej cene účtuje na ťarchu príslušného účtu v účtovej skupine 02x – <i>Hmotný investičný majetok - odpisovaný</i> , resp. 03x – <i>Hmotný investičný majetok - neodpisovaný</i> so súvzťažným zápisom v prospech príslušného účtu v účtovej skupine 04x – <i>Obstaranie nehmotných a hmotných investícií</i>	02x alebo 03x	04x
Účtovanie prenájmu v celkovej cene, ktorá zahŕňa obstarávaciu cenu predmetu prenájmu a zisk prenajímateľa na ťarchu účtu 378 – <i>Iné pohľadávky</i> so súvzťažným zápisom v prospech účtu 384 – <i>Výnosy budúcich období</i>	378	384
Účtovanie splátky nájomného do obdobia, s ktorým vecne a časovo súvisí v prospech účtu 668 – <i>Ostatné finančné výnosy</i> so súvzťažným zápisom na ťarchu účtu 384 – <i>Výnosy budúcich období</i>	384	668
Účtovanie odpisov na ťarchu účtu 551 – <i>Odpisy nehmotného a hmotného investičného majetku</i> so súvzťažným zápisom v prospech účtu v účtovej skupine 08x <i>Oprávky k hmotnému investičnému majetku</i>	551	08x
Prevod vlastníckeho práva k predmetu prenájmu: • Bezplatne : - úplne odpísaného majetku na ťarchu účtu v účtovej skupine 08x <i>Oprávky k hmotnému investičnému majetku</i> so súvzťažným zápisom v prospech príslušného účtu v účtovej skupine 02x – <i>Hmotný investičný majetok - odpisovaný</i>, - neúplne odpísaného majetku, resp. neodpisovaného majetku na ťarchu účtu 541 – <i>Zostatková cena predaného nehmotného a hmotného investičného majetku</i> so súvzťažným zápisom v prospech príslušného účtu majetku • Odplatne účtuje na ťarchu účtu 311– <i>Odberatelia</i> so súvzťažným zápisom v prospech účtu 641 – <i>Tržby z predaja nehmotného a hmotného investičného majetku</i>	08x 541 311	02x Účty majetku 641

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Postupov účtovania z roku 1993

Zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov z 28. apríla 1992, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 1993 nedefinoval priamo finančný prenájom, ale usmerňoval v prípade prenájmu hmotného majetku s dohodnutým právom kúpy.

Súčasťou výdavkov (nákladov) vynaložených na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov bolo podľa § 24 ods. 2 písm. h) nájomné, ktoré nájomca platil

prenajímateľovi a súčasne bolo medzi prenajímateľom a nájomcom dojednané právo kúpy tohto majetku. Podľa odseku 4 tohto paragrafu boli vyčlenené podmienky, kedy sa nájomné s dojednaným právom kúpy uznávalo ako výdavok (náklad):

- a) doba nájmu je dlhšia ako 40 % určenej doby odpisovania, ktorú určuje § 30 tohto zákona, najmenej však 3 roky, s výnimkou nehnuteľností, pri ktorých mohla byť doba nájmu najmenej 8 rokov,
- b) kúpna cena majetku, ktorý je v nájme s dojednaným právom kúpy nie je vyššia ako zostatková cena tohto majetku, ktorú by majetok mal v prípade, že sa odpisoval v súlade s týmto zákonom.

V tomto období bolo 5 odpisových skupín s dobou odpisovania od 4 do 50 rokov.

Tabuľka č. 7: Doba odpisovania dlhodobého investičného majetku v závislosti od odpisových skupín

Odpisová skupina	Doba odpisovania
1.	4 roky
2.	8 rokov
3.	15 rokov
4.	30 rokov
5.	50 rokov

Zdroj: vlastné spracovanie podľa § 30 ods. 1 zákona o daniach z príjmov z 28. apríla 1992

Podľa § 41 ods. 8 v časti prechodné a záverečné ustanovenia bolo usmernenie, že zmluvy, v ktorých bolo dojednané právo kúpy najatej veci pred 1. januárom 1993, postupovali pri daňových odpisoch podľa Vyhlášky č. 586/1990 Zb. o odpisovaní základných prostriedkov až do skončenia platnosti uvedených nájomných zmlúv.

Do konca roku 1993 odpisoval prenajímaný majetok prenajímateľ rovnomernou metódou odpisovania, podľa doby odpisovania zaradenej podľa príslušnej odpisovej skupiny. Podľa zákona č. 326/1993 Z. z. , ktorým sa menil a doplnil zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov z 15. decembra 1993 sa určil nový spôsob odpisovania v § 30 ods. 4. , ktorý sa nezmenil ani novým zákonom o daniach z príjmov. „Výška odpisu sa určila rovnomerne pomernou časťou pripadajúcou na každý mesiac doby prenájmu“³²

³² Zákon č. 326/1993 Z. z. , ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov, Čl. I, ods. 95

Zákon daniach z príjmov z 28. apríla 1992 bol novelizovaný niekoľko krát až do konca roku 1999, kedy bol zrušený a nahradený novým zákonom č. 366/1999 Z. z. o daniach z príjmov. Pre účely tejto diplomovej práce je potrebné určiť iba tie zmeny zákona, ktoré sa týkali prenájmu majetku.

Konkrétne sa pridalo do viacerých paragrafov slovo „prenájom“. Súčasťou výdavkov (nákladov) na pracovné cesty boli zahrnuté aj spotrebované pohonné látky, ktoré boli spotrebované v prenájomnom dopravnom prostriedku.

V prípade nájomného, ktoré si mohol nájomca zahrnúť do svojich daňových výdavkov sa upravili podmienky uplatnenia a to konkrétne pôvodná doba nájmu, ktorá bola dlhšia ako 40% sa znížila na 20% „s výnimkou nehnuteľností, pri ktorých mohla doba nájmu trvať najmenej 8 rokov.“³³

Dňa 1. januára 1994 prišiel do platnosti Zákon č. 326/1993 Z. z. Zákon Národnej rady Slovenskej republiky, ktorým sa menil a dopĺňal zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov, ktorý po prvýkrát ustanovil, že daňovník nie je povinný uplatniť odpisy vo svojich výdavkoch (nákladoch). To znamená, že daňovník sa mohol rozhodnúť podľa výšky základu dane, či odpisy uplatní alebo nie. Tento zákon vylúčil z odpisovania podľa § 27 písm. ch) majetok, ktorý bol bezodplatne prevedený na základe zmluvy o prenájme veci s právom kúpy najatej veci, ak výdavky, ktoré súviseli s jeho nadobudnutím neprevýšili sumu 10 000 SKK.³⁴

Možnosť uplatniť odpisy podľa zákona o daniach z príjmov z roku 1994 podľa § 30 ods. 4 mal prenajímateľ, prípadne nájomca iba v tom prípade, že doba nájmu trvala minimálne 40 % z doby odpisovania, najmenej 3 roky a bolo možné odpísať až 90 % ceny a po každom 1 % predĺžení doby odpisovania bola možnosť odpísať ďalšie 1 % ceny. V prípade, ak sa doba nájmu predĺžila nad 40 % doby odpisovania bola možnosť odpísať vstupnú cenu až do 100 %. Tento spôsob odpisovania prichádzal do úvahy iba pri investičnom majetku, ktorého doba odpisovania bola 8 a viac rokov, resp. majetok, ktorý nebol zaradený do 1. odpisovej skupiny.

Nájomca mohol podľa § 28 ods. 2 zákona o daniach z príjmov z roku 1994 odpisovať majetok iba v tom prípade, ak mal písomnú zmluvu s vlastníkom po celú dobu trvania zmluvy o finančnom prenájme.

³³ Zákon č. 286/1992 Zb. Zákon o dani z príjmov §24 ods. 4 písm. a)

³⁴ Zákon č. 326/1993 Z. z. Zákon Národnej rady Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov ods. 88

V prípade príjmu z nájomného pri dojednaní práva o kúpe najatej veci prenajímateľ zdaňoval tento príjem osobitnou sadbou dane z príjmov podľa § 36 ods. 1 písm. c) a to 1 % z tohto nájomného.

Dňa 1. januára 1999 prišiel do platnosti zákon č. 397/1998 Z. z. Zákon, ktorým sa menil a doplnil zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov. Týmto zákonom sa dostali do platnosti maximálne výšky vstupných cien niektorých osobných dopravných prostriedkov, ktoré daňovník odpisoval a ktoré využíval aj na iné účely ako na zabezpečenie a udržanie príjmov. Okrem maximálnej výšky odpisov, bola zahrnutá v tomto zákone aj maximálna výška nájomného. Daňovník, ktorý obstaral určité dopravné prostriedky formou nájmu a tento majetok využíval aj na iné účely ako na zabezpečenie a udržanie príjmov, mohol nájomné zahrnúť do výdavkov (nákladov) len v určitej sume a to rovnomerne počas doby, v ktorej trvala nájomná zmluva. Daňovník mal možnosť zahrnúť do výdavkov (nákladov) najviac sumu 550 000 SKK, ak bolo nájomné viac ako 1 600 000 SKK, mohol si zahrnúť do nákladov sumu, ktorá neprevyšovala sumu 800 000 SKK, ale najviac však do sumy rovnajúcej sa 50% z hodnoty nájomného. Limity na odpisy a nájomné dopravných prostriedkov „sa použili na dopravné prostriedky obstarané od 1. januára 1999.“³⁵

Zákon č. 286/1992 Zb. Zákon o daniach z príjmov v znení od 1. januára 1999 do 31. marca 1999 obsahoval v § 24 ods. 2 písm. y) výdavky (náklady), ktoré si mohol nájomca uplatniť ako daňové výdavky až po zaplatení vrátane nájomného.

Menila sa doba odpisovania, napríklad doba odpisovania majetku zaradeného do odpisovej skupiny 5 z pôvodných 50 rokov na 40 rokov.

Doby odpisovania v závislosti od odpisových skupín a ich zmeny od roku 1999 sú znázornené v nasledujúcej tabuľke.

³⁵ Zákon č. 397/1998 Z. z. Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov ods. 15

Tabuľka č. 8: Zmeny v dobách odpisovania v závislosti od odpisových skupín v období od 1999 do 2003

Odpisová skupina	Doba odpisovania v rokoch		
	1999	2002	2003
1.	4	4	4
2.	8	8	6
3.	15	15	12
4.	30	30	20
5.	50	40	30

Zdroj: vlastné spracovanie podľa zákona č. 289/1992 Zb. o daniach z príjmov a zákona č. 366/1999 Z. z. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov

Okrem zákona o daniach z príjmov upravoval podmienky obstarania alebo dodania majetku s právom kúpy aj zákon o dani z pridanej hodnoty, ktorý taktiež bol niekoľkokrát novelizovaný, až pokým nebol prijatý nový zákon.

Prijatý zákon č. 222/1992 Zb. o dani z pridanej hodnoty bol znakom reformy a zmeny z plánovaného hospodárstva na trhové hospodárstvo. Podľa § 9 sa považovali zdaniteľné plnenia za uskutočnené aj „*v prípade nájomných zmlúv, zmlúv o kúpe prenajatej veci, zmlúv o dielo a v ostatných prípadoch, keď sa zdaniteľné plnenie uskutočňovalo formou čiastkového alebo opakovaného plnenia počas doby trvania zmluvy, sa každé čiastkové alebo opakované plnenie považovalo za samostatne zdaniteľné plnenie.*“³⁶ Z hľadiska finančného prenájmu išlo o opakované plnenie, ktoré sa uskutočňovalo na základe platnej zmluvy v určených lehotách, pričom na základe tejto zmluvy išlo o plnenie toho istého tovaru, služby a o prevod a využitie práv. Zdaniteľné plnenie bolo považované za uskutočnené vždy najneskôr do poslednému dňa zdaňovacieho obdobia.

Platiteľ dane si mohol nárokovať podľa § 5 ods. 5 tohto zákona odpočet dane, ktorú zaplatil pri nadobudnutí majetku. Do úvahy sa bral stav v účtovníctve ku dňu, ku ktorému sa stal platiteľom. Avšak zákon vymedzoval, že odpočet dane si platiteľ nárokovať nemohol v prípade obstarania osobných automobilov, iba ak by boli obstarané na základe zmluvy o kúpe prenajatej veci, aj v prípade obstarania osobných automobilov za účelom ďalšieho predaja.

³⁶ Zákon č. 222/1992 Zb. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov, § 9, ods. 3

Zákon zároveň určil v § 12, že v prípade zmlúv o kúpe prenajatej veci mohol byť daňovým dokladom splátkový kalendár, ak obsahoval všetky zákonné náležitosti podľa § 12 ods. 2.

Základom dane pre účely tohto zákona bola podľa § 14 pri kúpe prenajatej veci jej vstupná cena, z ktorej sa uplatňovala sadzba 6% podľa § 16 tohto zákona.

Zákon o dani z pridanej hodnoty bol novelizovaný v priebehu rokov viackrát, čo vyústilo v roku 1995 do prijatia nového zákona č. 289/1995 Z. z. o dani z pridanej hodnoty platného od 1. januára 1996. Zákon bol novelizovaný celkom trinásťkrát a žiadna novela neobsahovala pojem finančný prenájom.

Vymedzenie uskutočnenia zdaniteľného plnenia bolo v § 13 ods. 3. Za uskutočnené zdaniteľné plnenie sa považovalo, ak sa „*plnenie uskutočňuje formou čiastkového alebo opakovaného zdaniteľného plnenia podľa zmluvy o dielo, nájomnej zmluvy, zmluvy o kúpe prenajatej veci alebo obdobnej zmluvy, je každé čiastkové alebo opakované zdaniteľné plnenie samostatným zdaniteľným plnením.*“³⁷

Základom dane bola vstupná cena prenajímaného predmetu, ktorou mohla byť obstarávacia cena v prípade kúpy tohto predmetu, resp. vlastné náklady, ak prenajímateľ predmet vyrobil vo vlastnej réžii, prípadne reprodukčná obstarávacia cena.

Daňovým dokladom zostal splátkový kalendár, ktorý bol pomenovaný v §15 ods. 6 ako dohoda o splátkach.

Sadzbu dane upravoval § 10 tohto zákona ods. 6. „*Pri zdaniteľných plneniach podľa zmlúv o kúpe prenajatej veci sa uplatnila sadzba dane, ktorá sa vzťahovala na predmet tejto zmluvy s výnimkou, ak predmetom takejto zmluvy bol osobný automobil. V takom prípade sa uplatnila na jeho vstupnú cenu sadzba dane 23 % a na prirážku, ktorá bola súčasťou dohodnutej splátky, sadzba dane 6 %*“³⁸ Uvedené sadzby dane platili až do roku 1999. V tomto roku bola základná sadzba 23%, ale znížená sadzba už 10%. Jednotná sadzba dane 19%, vstúpila do platnosti až v roku 2004.

Z uvedeného vyplýva, že obdobie prechodu z plánovaného hospodárstva na trhové hospodárstvo bolo obdobím, v ktorom sa zmenili zákony, či už daňové alebo účtovné. V priebehu rokov sa tieto zákony novelizovali a konkretizovali z hľadiska finančného prenájmu, nakoľko sa začalo finančným prenájomom zaoberať viac podnikateľských subjektov, či už ako poskytovateľov finančného prenájmu, alebo subjektov, ktorí obstarávali majetok týmto spôsobom. V najvýznamnejšej miere sa menili daňové zákony, účtovné

³⁷ Zákon č. 289/1995 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov § 13, ods. 3

³⁸ Zákon č. 289/1995 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov § 10, ods. 6

zákony ako aj postupy sa z hľadiska finančného prenájmu a jeho zachytenia v účtovníctve menili minimálne.

Až do roku 2004 sa účtovné hľadisko finančného prenájmu nezmenilo. To znamená, že majetok, ktorý obstaral nájomca formou finančného prenájmu evidoval nájomca vo svojej podsúvahovej evidencii, neodpisoval ho počas trvania nájmu (ak nebol zmluvne dohodnutý s prenajímateľom) a nájomné účtoval ako náklady podľa celej doby trvania finančného prenájmu. Prenajímateľ takýto majetok vykazoval súvahovo, uplatňoval odpisy a splátky nájomného účtoval ako výnosy. Podstatou bolo, že majetok vykazoval jeho právny vlastník, bez ohľadu na ekonomické vlastníctvo predmetu prenájmu.

Pre porovnanie účtovania finančného prenájmu ako aj dopadu najvýznamnejších legislatívnych zmien v období od roku 1993 do roku 2003 na výsledok hospodárenia podnikateľských subjektov, je dôležité tieto zmeny posúdiť na konkrétnom príklade, ktorý je čo najjednoduchší pre aplikovanie legislatívnych zmien, ktoré súviseli s finančným prenájomom.

Príklad č. 1: Účtovanie finančného prenájmu u nájomcu (nie je platiteľom DPH)

Obstarávacia cena hmotného investičného majetku.....	3 000,-
(1. odpisová skupina)	
Účtovný ročný odpis	1 000,-
Doba prenájmu	3 roky
Kalkulovaný zisk prenajímateľa.....	30% (3 000x 30% = 900,-)
Splátky podľa zmluvy o prenájme:	
1. Splátka (50% z 3 900,-).....	1 950,-
2. Splátka (30% z 3 900,-).....	1 170,-
3. Splátka (20% z 3 900,-).....	780,-

Uvedené sumy sú v mene slovenská koruna (SKK).

Tabuľka č. 9: Účtovanie finančného prenájmu u nájomcu následným bezplatným prevodom vlastníctva

Účtovný prípad	Suma (SKK)	Má dať	Dal
1. rok			
Predpis nájomného na celú zmluvne dohodnutú dobu prenájmu	3 900,-	381	379
Splátka nájomného	1 950,-	379	221
Nájomné pripadajúce na 1. rok (3 900/3 roky)	1 300,-	518	381
2. rok			
Splátka nájomného	1 170,-	379	221
Nájomné pripadajúce na 2. rok	1 300,-	518	381
3. rok			
Splátka nájomného	780,-	379	221
Nájomné pripadajúce na 3. rok	1 300,-	518	381
Prevod predmetu prenájmu do vlastníctva nájomcu v reprodukčnej obstarávacej cene	700,-	042	082

Zdroj: vlastné spracovanie

Nájomca si v tomto prípade nemohol uplatniť daňové odpisy, nakoľko nemal písomnú zmluvu s vlastníkom o odpisovaní tohto majetku podľa § 28 ods. 2 zákona o daniach z príjmov. Výsledok hospodárenia nájomcu ovplyvňovalo výlučne iba nájomné, ktoré muselo byť zaúčtované do obdobia, s ktorým časovo a vecne súviselo. V každom roku nájmu sa uplatňovala iba pomerná časť. V každom roku nájmu si mohol nájomca znížiť svoj základ dane o 1 300,- bez ohľadu, či nájomné bolo zaplatené alebo nie. Táto podmienka zaplatenia bola irelevantná až do zdaňovacieho obdobia počnúc rokom 1999 a novým zákonom č. 366/1999 Z. z. o daniach z príjmov. V tomto prípade, aj keď nájomca zaplatil viac ako bola hodnota nájomného, ktorá pripadala na zdaňovacie obdobie, do daňových výdavkov si mohol uplatniť iba sumu nájomného, ktorá súvisela s konkrétnym zdaňovacím obdobím.

Od roku 1999 by zvolil nájomca iný postup v prípade, ak by nájomné v 1. roku nezaplatil. V takom prípade, by si v 1. roku nemohol uplatniť v rámci svojich daňových výdavkov žiadnu sumu nájmu a suma 1 300,- by bola pripočítateľnou položkou, ktorá zvyšuje základ dane. Ak by zaplatil sumu 1 950,- až v druhom roku, tak v druhom roku, by

si mohol uznať ako daňový náklad sumu 1 300,- z 1. roku a sumu nájomného 1 300,- z 2. roku, spolu 2 600,- za predpokladu, že by v 2. roku riadne zaplatil splátku nájomného. To znamená, že by si v 2. roku svoj základ dane znížil namiesto 1 300,- o sumu 2 600,-

Tabuľka č. 10: Účtovanie finančného prenájmu u prenajímateľa (nie je platiteľ DPH)

Účtovný prípad	Suma (SKK)	Má dať	Dal
1. rok			
Prijatá faktúra za nákup hmotnej investície	3 000,-	042	321
Zaradenie investície do hmotného investičného majetku	3 000,-	022	042
Prenájom hmotného investičného majetku	3 900,-	378	384
Inkaso splátky pripadajúcej na 1. rok	1 950,-	221	378
Nájomné pripadajúce na 1. rok	1 300,-	384	668
Zaúčtovanie odpisu	1 000,-	551	082
2. rok			
Inkaso splátky nájomného	1 170,-	221	378
Nájomné pripadajúce na 2. rok	1 300,-	384	668
Zaúčtovanie odpisu	1 000,-	551	082
3. rok			
Inkaso splátky nájomného	780,-	221	378
Nájomné pripadajúce na 3. rok	1 300,-	384	668
Zaúčtovanie odpisu	1 000,-	551	082
Prevod predmetu prenájmu do vlastníctva podľa zmluvy o finančnom prenájme	3 000,-	082	022

Zdroj: vlastné spracovanie

Finančný prenájom u prenajímateľa ovplyvňuje jeho základ dane významnejšie ako u nájomcu, nakoľko jeho výnosmi je nájomné a nákladmi sú odpisy. Z pohľadu dane z príjmov sa daňové odpisy vypočítajú rovnomerne. Účtovné odpisy boli stanovené na 1 000,- každý rok. Daňové odpisy vypočíta prenajímateľ a o rozdiel upraví svoj základ dane. V tomto prípade je investičný majetok v 1. odpisovej skupine, v ktorej sa doba odpisovania v priebehu obdobia nemenila. To znamená, že doba odpisovania bola 4 roky. Daňové odpisy v tomto príklade sú vyrátané z obstarávacej ceny investičného majetku zistenej

u prenajímateľa. Ročný daňový odpis investičného majetku je 750,-. Nakoľko si prenajímateľ zaúčtoval odpis v hodnote 1 000,- bude rozdiel medzi daňovými a účtovnými odpismi pripočítateľnou položkou. To znamená, že bez úpravy základu dane, by mal základ dane v 1. roku v hodnote 300,-

Rozdiel medzi účtovnými a daňovými odpismi pripočíta a základ dane v 1. roku po úprave bude 550,-

Prenajímateľ postupoval takýmto spôsobom do konca roku 1993.

Od roku 1994 postupoval prenajímateľ pri výpočte daňových odpisov rozdielnym spôsobom. To znamená, že ročný daňový odpis vypočítal na základe doby nájmu, počas ktorých bol majetok predmetom finančného prenájmu. V tomto prípade bola doba nájmu 3 roky, t.j. 36 mesiacov. Ročný daňový odpis je v hodnote 1 000,-

Z uvedeného vyplýva, že v tomto prípade sa účtovné a daňové odpisy rovnali, preto prenajímateľ nevykonával úpravu základu dane.

3.2 Problematika finančného prenájmu od roku 2004 do roku 2017

Od 1. januára 2004 sa zmenil spôsob vykazovania finančného prenájmu. Nový prístup k problematike finančného prenájmu aplikoval niektoré z ustanovení medzinárodného účtovného štandardu, konkrétne IAS 17 – Lízingy. Do konca obdobia 2003 majetok vykazoval vo svojej súvahe a odpisoval prenajímateľ. Po 1. januári 2004 súčasťou súvahy nájomcu bol majetok, ktorý obstaral formou finančného prenájmu.

Rozdiel spočíval v tom, že majetok nevykazuje jeho právny vlastník, ale ten, ktorý majetok využíva.

Účtovanie finančného prenájmu upravilo opatrenie MF SR č. 25167/2003-92 (ďalej len „Postupy účtovania MF SR“). Postupy účtovania boli novelizované a doplnili sa opatrením č. MF/10069/2004/ - 74 (FS 14/2004). Vymedzenie finančného prenájmu je v Postupoch účtovania MF SR od 1. januára 2005 v § 30a ods. 1 písm. a) ako obstaranie dlhodobého majetku nájomnou zmluvou, v ktorej je dojednané právo kúpy predmetu prenájmu na základe dohodnutých platieb počas celej dohodnutej doby nájmu predmetu prenájmu.

Postupy účtovania MF SR definovali aj iné pojmy, ktoré s finančným prenájomom úzko súvisia. *„Dohodnutými platbami sú jednotlivé platby uhrádzané nájomcom prenajímateľovi počas dohodnutej doby finančného prenájmu majetku; súčasťou*

dohodnutých platieb je aj kúpna cena, za ktorú na konci dohodnutej doby finančného prenájmu majetku prechádza vlastnícke právo k prenajatému majetku z prenajímateľa na nájomcu.“³⁹ Postupy účtovania MF SR ďalej vymedzujú pojmy ako istinu u prenajímateľa v § 30a ods. 1 písm. c), ktorou je „celková suma dohodnutých platieb znížená o nerealizované finančné výnosy“⁴⁰ a istinu u nájomcu podľa § 30a ods. 1 písm. d), ktorou je „celková suma dohodnutých platieb znížená o nerealizované finančné náklady (nájomné), pričom suma istiny u nájomcu sa rovná sume istiny u prenajímateľa.“⁴¹

Postupy účtovania MF SR zmenili aj samotné účtovanie finančného prenájmu u prenajímateľa a aj u nájomcu.

Nájomca viac neúčtoval o majetku obstaranom formou finančného prenájmu vo svojej podsúvahovej evidencii. Rozdiel spočíval aj v odpisovaní. Pred rokom 2004 predmet prenájmu odpisoval prenajímateľ, resp. nájomca ak mal s prenajímateľom zmluvnú dohodu o odpisovaní. Od 1. januára 2004 však predmet prenájmu odpisuje nájomca.

Finančný prenájom z hľadiska prenajímateľa a nájomcu sa od roku 2004 účtuje nemenne až do súčasnosti. Účtovné hľadisko finančného prenájmu je vymedzené v teoretickej časti tejto diplomovej práce. Preto sa nebude v rámci tejto kapitoly opakovať.

V priebehu obdobia od roku 2004 po súčasnosť sa účtovanie finančného prenájmu nemenilo, s výnimkou účtovania poistného majetku, ktorý bol obstaraný prostredníctvom finančného prenájmu. Novelou, ktorá vstúpila do platnosti v roku 2006 sa zmenilo účtovanie poistného z účtu 548 - *Ostatné náklady na hospodársku činnosť*, na účet 568 – *Ostatné finančné náklady*. Poistné za poistenie majetku sa účtovalo na tomto účte až do 31. decembra 2010. Od 1. januára 2011 vstúpila do platnosti novela Postupov účtovania MF SR, podľa ktorej sa „poistenie majetku určeného na prevádzkovú činnosť a iné poistné súvisiace s prevádzkovou činnosťou“⁴² účtuje na účte 548 – *Ostatné náklady na hospodársku činnosť*.

Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, ktorý vstúpil do platnosti 1. januára 2004 zosúladoval oblasť dane z príjmov na Slovensku so smernicami Európskej únie. Jeho schválenie malo za následok zmenu podmienok finančného prenájmu.

³⁹ Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, § 30a ods. 1 písm. b)

⁴⁰ Postupy účtovania MF SR, § 30a ods. 1 písm. c)

⁴¹ Postupy účtovania MF SR, § 30a ods. 1 písm. d)

⁴² Opatrenie MF SR č. MF/25822/2010-74 týkajúce sa postupov účtovania pre podnikateľov, §68 ods. 7

Dňa 26. októbra 2004 bol zákon upravený novelou č. 659/2004 Z. z. o dani z príjmov, ktorej súčasťou bolo aj vymedzenie finančného prenájmu, jeho definícia a spresnenie podmienok, ktoré z finančného prenájmu vyplývajú a ktoré sa týkajú dane z príjmov.

Novela bola platná retrospektívne pre rok 2004, aj keď účinnosť nadobúdala 01. januára 2005, to znamená, že novela bola platná pre zmluvy, ktoré boli uzatvorené po 01. januári 2004.

Finančný prenájom ako základný pojem bol definovaný novelou zákona o dani z príjmu z 26. októbra 2004 v §2 písm. s) ako obstaranie hmotného majetku nájomnou zmluvou, ktorá obsahuje právo nájomcu kúpiť predmet prenájmu, ak:

- a) *„nájomcovi vznikne bezodkladne vlastnícke právo na predmet prenájmu po ukončení doby nájmu a protihodnotou je kúpna cena, ktorá je nižšia alebo rovná zostatkovej cene predmetu prenájmu. Zostatková cena sa v tomto prípade určuje amortizáciou v podobe rovnomerných odpisov,*
- b) *doba odpisovania nájmu je najmenej 60% doby odpisovania podľa §26 ods. 1 a nie menej ako tri roky, pričom pri postúpení nájomnej zmluvy bez zmeny podmienok na nového nájomcu táto podmienka platí na nájomnú zmluvu ako celok.“*⁴³

Od účinnosti tohto zákona bol § 2 ods. s) viackrát zmenený. Dňa 15. decembra 2005 nadobudla účinnosť novela č. 534/2005 Z. z. o dani z príjmov, ktorá zmenila aj vymedzenie finančného prenájmu z daňového hľadiska podľa §2 ods. s). Finančným prenájomom bolo stále obstaranie hmotného majetku nájomnou zmluvou, v ktorej bolo dojednané právo kúpy tohto majetku. Celková suma všetkých dohodnutých platieb bola cena, za ktorú sa vlastnícke právo k tomuto majetku prevádzalo z prenajímateľa na nájomcu. Avšak boli zmenené podmienky, konkrétne:

- a) *„vlastnícke právo má prejsť bez zbytočného odkladu po skončení nájmu na nájomcu a*
- b) *doba trvania nájmu je najmenej 60% doby odpisovania podľa § 26 ods. 1 a nie menej ako tri roky alebo ak je predmetom prenájmu pozemok, doba trvania nájmu pozemku je najmenej 60% doby odpisovania hmotného majetku zaradeného do odpisovej skupiny 4, pričom pri postúpení nájomnej zmluvy bez zmeny podmienok na nového nájomcu táto podmienka platí na nájomnú zmluvu ako celok.“*⁴⁴

⁴³ Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov §2 písm. s)

⁴⁴ Novela č. 534/2005 Z. z. Zákon z 28. októbra 2005, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Novela obsahovala minimálnu dobu prenájmu majetku, ktorý bol súčasťou finančného prenájmu, upresnila sa doba prenájmu či už pre hmotný majetok, alebo pozemky. Nadbytočnou sa stala podmienka o kúpnej cene pri skončení doby trvania finančného prenájmu, ktorá nebola viac súčasťou § 2 písm. s)

Zákon o dani z príjmov z roku 2005 upravil v § 24 ods. 1 písm. d) a v § 26 ods. 8 aj odpisovanie hnuteľného majetku u nájomcu. Práve to bola jedna z najpodstatnejších zmien, ktoré priniesol tento zákon. Nájomca ako ekonomický vlastník predmetu prenájmu mal podľa tohto zákona možnosť aj povinnosť odpisovať predmet prenájmu rovnomerne až do 100 % obstarávacej ceny, ktorá bola zistená u prenajímateľa a počas celej doby trvania prenájmu. Odpis sa určoval s presnosťou na kalendárne mesiace, počas doby, ktorej si nájomca predmet prenájmu prenajímal a táto doba trvala minimálne 60% doby odpisovania a minimálne tri roky a samozrejmovou podmienkou podľa §24 ods. 1 písm. d) bolo, že možnosť odpisovania majetku obstaraného formou finančného prenájmu mal nájomca vtedy, ak išlo iba o hmotný majetok.

Podľa novely č. 659/2004 Z. z. o dani z príjmov § 25 ods. 6 súčasťou obstarávacej ceny predmetu prenájmu u nájomcu nie je daň z pridanej hodnoty a nebralo sa do úvahy, či išlo o platiteľa, respektíve neplatiteľa DPH.

V priebehu rokov 2004 až po súčasnosť bol zákon o dani z príjmov novelizovaný niekoľkokrát. Najvýznamnejšími zmenami, ktoré sa dotýkali finančného prenájmu boli práve zmeny v odpisovej politike. Odpisové skupiny, ani sadzby sa nemenili od roku 2004 až po rok 2015. Boli 4 odpisové skupiny, a doba odpisovania bola od 4 do 20 rokov. Výrazné zmeny týkajúce sa odpisov nastali v roku 2009, v ktorom boli implementované opatrenia na zmiernenie dopadov hospodárskej krízy. Jednou zo zmien bolo zvýšenie hranice, na základe ktorej sa posudzovala vstupná cena hmotného majetku. Z pôvodných 996 Eur v prípade hmotného majetku sa zvýšila hranica vstupnej ceny na 1 700 Eur. Druhou zmenou bol presun určitých druhov hmotného majetku do nižších odpisových skupín, to znamenalo, že niektorým druhom majetku sa skrátila doba odpisovania.

V roku 2012 sa výrazne zmenili podmienky uplatnenia daňových odpisov dlhodobého hmotného majetku. Z hľadiska finančného prenájmu sa zjednotil spôsob odpisovania takto obstaraného majetku s bežným spôsobom obstarania majetku, napríklad kúpou prípadne úverom. Pred rokom 2012 mohol nájomca daňovo odpísať hmotný majetok rýchlejšie, pretože doba odpisovania nezávisela od odpisovej skupiny, ale od počtu mesiacov, počas ktorých mal nájomca predmet prenájmu v nájme.

Novelou zákona č. 463/2013 Z. z. o dani z príjmov, ktorá vstúpila do platnosti 1. januára 2014 mohol podľa § 26 ods. 8 zákona o dani z príjmov nájomca odpísať hmotný majetok obstaraný formou finančného prenájmu až do „výšky 100% hodnoty istiny zvýšenej o náklady súvisiace s obstaraním predmetu finančného prenájmu vynaložené nájomcom do doby zaradenia tohto majetku do užívania a to počas doby trvania prenájmu.“⁴⁵ V roku 2015 sa opäť zrušil tento spôsob odpisovania a do súčasnosti, t. j. roku 2017 sa týmto spôsobom hmotný majetok obstaraný formou finančného prenájmu odpisovať nemôže. To znamená, že daňové odpisy nezávisia od doby finančného prenájmu, ale od odpisových skupín.

Podstatnou zmenou od 1. januára 2015 okrem zvýšenia počtu odpisových skupín bola aj zmena minimálnej doby trvania finančného prenájmu. V nasledujúcej tabuľke je porovnanie minimálnej doby trvania finančného prenájmu v závislosti od odpisových skupín v roku 2015 a roku 2014.

Tabuľka č. 11: Odpisové skupiny a minimálnej doby finančného prenájmu v roku 2015 porovnaní s rokom 2014

Odpisová skupina		Minimálna doba trvania finančného prenájmu hmotného majetku v mesiacoch	
Platnosť do 31.12.2014	Platnosť od 1.1.2015	Platnosť do 31.12.2014	Platnosť od 1.1.2015
1	1	36	29
2	2	44	44
3	3	87	58
4	4	144	87
	5		144
	6		288

Zdroj: vlastné spracovanie

Z hľadiska finančného prenájmu nastali v prípade daňových odpisov významné zmeny od 1. januára 2015, ktoré s malými obmenami sú v platnosti až do súčasnosti. Na niektoré druhy majetku sa určila maximálna vstupná cena 48 000 Eur, do ktorej môže byť

⁴⁵ Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov § 26 ods. 8

majetok odpisovaný. Po 1. januári 2015 nájomca daňovo odpisuje majetok rovnomernou alebo zrýchlenou metódou po dobu stanovenú podľa príslušnej odpisovej skupiny a to do výšky vstupnej ceny, ktorou je obstarávacia cena. Zákon o dani z príjmov sa odkazuje na definíciu obstarávacej ceny, ktorá je definovaná v zákone o účtovníctve v § ods. 25 ods. 6 písm. a) „ako cena, za ktorú sa majetok obstaral, a náklady súvisiace s jeho obstaraním.“⁴⁶

Technické zhodnotenie sa do roku 2015 odpisovalo samostatne podľa § 22 ods. 6 písm. f), avšak zmenou zákona, ktorá bola účinná od roku 2015 sa začalo postupovať pri odpisovaní technického zhodnotenia podľa § 25 ods. 2 zákona o dani z príjmov, podľa ktorého je technické zhodnotenie vykonané na hmotnom majetku obstaranom formou finančného prenájomu súčasťou vstupnej ceny. Berie sa ako jej súčasť v tom zdaňovacom období, v ktorom bolo technické zhodnotenie dokončené a hmotný majetok sa začal používať. Pri metóde zrýchleného odpisovania zvyšuje technické zhodnotenie taktiež zostatkovú cenu.

V rámci harmonizačných procesov slovenskej legislatívy s legislatívou Európskej únie boli od roku 2002 postupne schválené novely zákona o DPH, až do 1. mája 2004, ktorým bol aj dňom vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie a taktiež deň, kedy nadobudol platnosť nový Zákon. č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty. Z hľadiska dane z pridanej hodnoty je chápaný finančný prenájom ako opakované poskytovanie služby, ktorým je podľa § 9 ods. 1 písm. b) poskytnutie práva užívať hmotný majetok, po ktorej nasleduje dodanie tovaru, ktorým je podľa § 8 ods. 1 písm. a) dodanie tovaru hnutelnej a nehnuteľnej veci. Pojem finančný prenájom nebol v tomto zákone bližšie špecifikovaný.

Do konca roku 2007 nerozlišoval zákon o DPH, či sa jednalo o finančný prenájom s dohodnutým právom kúpy prenajatej veci, alebo o finančný prenájom s povinnosťou kúpy predmetu prenájomu. Z hľadiska zdaňovania boli rovnaké pravidlá pre oba typy zmlúv. Od 1. januára 2008 sa považovala zmluva o finančnom prenájme, v ktorej bola dojednaná povinnosť predmet prenájomu kúpiť, resp. predať, za dodanie tovaru. V prípade, že medzi prenajímateľom a nájomcom bolo iba dohodnuté právo kúpy predmetu prenájomu, v takom prípade išlo o dodanie služby.

⁴⁶ Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov § 25 ods. 6 písm. a)

V období od 2004 do konca roku 2010 bola základná sadzba dane, ktorá sa vzťahovala na tovary a služby na úrovni 19 %. Od roku 2011 sa zmenila základná sadzba dane z pôvodných 19 % na 20 %. Podľa § 19 ods. 2 tohto zákona vznikla daňová povinnosť dňom dodania služby. To znamená, že prenajímateľ bol povinný na základe splátkového kalendára, resp. faktúry vyúčtovať nájomcovi daň z pridanej hodnoty zo základu dane. V praxi však vznikali problémy pri definícii opakovaných a čiastkových plneniach podľa § 19 ods. 3 tohto zákona, na základe ktorého, daňová povinnosť vznikla dňom splatnosti podľa zmluvy. Preto 1. januára 2005 vstúpil do platnosti zákon č. 651/2004 Z. z., ktorý zmenil a doplnil pôvodný zákon z pridanej hodnoty a vymedzil vznik daňovej povinnosti, ktorá sa vzťahovala na opakované dodania služieb. Daňová povinnosť podľa § 19 ods. 3 zákona o DPH vznikla najneskôr v posledný deň obdobia, za ktoré sa platba vzťahovala. To znamená, že nebol viac smerodajný deň splatnosti v zmluve, ale obdobie, na ktoré sa nájom vzťahoval. Ustanovenie bolo v účinnosti do 31. decembra 2009. Novela zákona č. 471/2009, Z. z., ktorým sa menil a doplnil Zákon o DPH, ktorá bola účinná od 1. januára 2010 zmenila § 19 ods. 3, podľa ktorého bolo vznikom daňovej povinnosti *„posledný deň obdobia, za ktorý sa platba za čiastkovo alebo opakovane dodávaný tovar alebo službu vzťahovala.“*⁴⁷ Toto zmenené znenie neumožnilo daňovníkom výber iného dňa vzniku daňovej povinnosti. Zatiaľ, čo pred rokom 2010 si daňovník mohol vybrať skorší deň vzniku daňovej povinnosti, avšak najneskôr to mohol byť posledný deň obdobia, ku ktorému sa platba vzťahovala, tak v roku 2010 to už viac nebolo možné. Bol určený posledný deň. V roku 2011 sa opäť zmenil zákon o DPH a konkrétne aj toto ustanovenie a vrátil sa stav, ktorý bol účinný pred rokom 2010.

V prípade dopravných prostriedkov a ich finančného prenájmu postupoval zákon o DPH už v roku 2004 osobitne. Daň z pridanej hodnoty v prípade obstarania majetku formou finančného prenájmu už v tom čase vymedzoval zákon o dani z príjmu v § 25 ods. 6 a to, že súčasťou obstarávacej ceny hmotného majetku obstaraného formou finančného prenájmu nie je DPH. Zákon o DPH z hľadiska možnosti odpočítania dane stanovoval osobitný postup v prípade osobných automobilov. Z hľadiska DPH preto bolo nutné vymedziť v zákone o DPH pojem osobný automobil, ktorý bol vymedzený v § 11 ods. 11 písm. a) ako *„pozemné motorové vozidlo so zdvihovým objemom motora viac ako 48 cm³ alebo s výkonom väčším ako 7,2 kW určené na prepravu osôb a nákladov“*⁴⁸ a novým

⁴⁷ Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty § 19 ods. 3

⁴⁸ Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty § 11 ods. 11 písm. a)

dopravným prostriedkom podľa § 11 ods. 12 písm. a) bolo, ak nemalo toto pozemné motorové vozidlo „*najazdených viac ako 6000 km alebo v čase jeho dodania neuplynulo 6 mesiacov od jeho prvého uvedenia do prevádzky.*“⁴⁹

Odovzdanie takéhoto automobilu buď ojazdeného alebo nového bolo považované za dodanie tovaru podľa § 8 ods. 7 tohto zákona až prijatím novely v roku 2005. Prijaté usmernenie bolo kvôli tomu, že niektoré členské štáty považovali finančný prenájom a odovzdanie predmetu prenájmu za dodanie tovaru, iné členské štáty, vrátane Slovenska, to považovali za dodanie služby. Nadobudnutie tovaru, bolo do konca roku 2004 podľa § 11 ods. 3 predmetom dane v prípade, ak išlo „*o nadobudnutie nového dopravného prostriedku za protihodnotu v tuzemsku z iného členského štátu každou osobou.*“⁵⁰ V roku 2005 už spomínanou novelou, sa ods. 3 zmenil a predmetom dane bolo aj „*nadobudnutie nového dopravného prostriedku za protihodnotu v tuzemsku z iného členského štátu každou osobou. Za nadobudnutie nového dopravného prostriedku podľa prvej vety sa považuje aj prevzatie nového dopravného prostriedku na základe nájomnej zmluvy s dojednaným právom kúpy prenajatej veci, ak sa v členskom štáte prenajímateľa považuje odovzdanie predmetu nájmu za dodanie tovaru do iného členského štátu s oslobodením od dane.*“⁵¹ Spomenuté ustanovenia podľa § 11 ods. 11 písm. a) a ods. 12 písm. a) a § 11 ods. 3 sú v rovnakom znení aj v súčasnosti.

V prípade dane z pridanej hodnoty bolo špecifický prístup uplatňovania dane, prípadne odpočítania dane v prípade motorových vozidiel zaradených do kategórie M1.

V prípade platiteľa dane, ktorý si osobný automobil prenajímal, to znamená nájomca, ten si podľa § 49 ods. 6 písm. a) a b) zákona o DPH daň z pridanej hodnoty odpočítať z nájmu osobného automobilu nemohol, avšak v prípade, že nájomca bol podnikateľský subjekt, mohol si hodnotu nájmu vrátane DPH zahrnúť do daňových výdavkov. Zákon však umožnil odpočítanie DPH na vstupe v prípade nájomcu, ktorý si obstaráva formou finančného prenájmu automobil, iný ako podľa kategórie M1, ak týmto automobilom dosahoval alebo zabezpečoval zdaniteľné príjmy.

Ak platiteľ dane nakupoval jazdené osobné automobily za účelom ich ďalšieho predaja prípadne nájmu, postupoval pri výpočte dane podľa § 49 ods. 7 zákona o DPH. V praxi však výklad tohto paragrafu predstavoval značné pochybnosti, nakoľko jedna časť verejnosti bola presvedčená, že platitelia dane si môžu odpočítať daň, druhá časť verejnosti

⁴⁹ Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty § 11 ods. 12 písm. a)

⁵⁰ Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty § 11 ods. 3 platný do 31. 12. 2004

⁵¹ Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty § 11 ods. 3 platný od 1. 1. 2005

bola presvedčená o opaku. Preto vydalo Ministerstvo financií 21. októbra 2004 usmernenie č. MF/10309/2004, ktorým sa zjednotil postup, na základe ktorého malo byť jednoznačné, že platitelia dane si môžu odpočítať DPH v prípade, ak nakupujú ojazdené automobily za účelom ich ďalšieho predaja prípadne nájmu. Avšak ani toto usmernenie neprinieslo do problematiky väčšiu jednoznačnosť. Preto 1. januára 2005 novelou zákona č. 651/2004 Z. z., ktorým sa zmenil a doplnil pôvodný zákon o DPH, sa vylúčila možnosť platiteľov dane si z ojazdených automobilov odpočítať DPH. Výnimkou neboli ani prípady, keď nakupovali ojazdené automobily za účelom ich predaja alebo nájmu. V prípade, ak prenajímateľ uzatvoril zmluvu o kúpe prenajatej veci, to znamená, v prípade finančného prenájmu, zdaňoval rozdiel, ktorý vznikol ako rozdiel ceny nákupu a ceny predaja. Tento rozdiel sa mal rozpočítať na jednotlivé splátky.

Od 1. januára 2005 sa považuje dodaním tovaru podľa § 66 ods. 1 písm. e) aj odovzdanie použitého tovaru (použitého dopravného prostriedku) prostredníctvom nájomnej zmluvy s dojednaným právom kúpy prenajatej veci, ak dodáva tento tovar platiteľ dane a vlastnícke právo k prenajatej veci prechádza bezodkladne po konci doby nájmu na nájomcu. Nadobudnutie tovaru z iného členského štátu je predmetom dane v prípade, ak sa v členskom štáte nájomcu považuje za nadobudnutie tovaru aj prevzatie predmetu nájmu od prenajímateľa na nájomcu. Podľa predmetnej novely, si prenajímatelia, ktorí nakupovali ojazdené osobné automobily za účelom ich prenájmu, pričom to platilo aj na operatívny aj na finančný prenájom, nemohli uplatniť DPH na vstupe a na výstupe zdaňovali iba svoj výnos v podobe nájomnej prirážky, resp. marže a nie hodnotu prenájmu ako celku. To znamená, že prenajímateľ zdaňoval iba rozdiel, ktorý vznikol medzi cenou, za ktorú tovar predal a cenu, za ktorú tovar kúpil. Na základe tejto novely sa zrušilo usmernenie č. MF/10309/2004, ktoré vymedzovalo spôsob odpočítania dane v prípade kúpy ojazdených automobilov.

V prípade pravidiel týkajúcich sa odpočítania dane pri kúpe a nájme osobných automobilov, ktoré patrili do kategórie M1 bola najvýraznejšia zmena od 1. januára 2010. V tomto roku nadobudol účinnosť zákon č. 563/2009 Z. z., ktorým sa zmenil a doplnil zákon o DPH. Touto novelou zákona sa vypustil § 49 ods. 7 písm. a) a b) a § 49 ods. 8 a ods. 9. schválenou novelou mal platiteľ dane od 1. januára 2010 možnosť odpočítať si DPH z nákupu a nájmu osobných automobilov, ktoré boli zaradené do kategórie M1, vrátane príslušenstva k tomuto automobilu a jeho montáže.

Dôležitým sa stalo po roku 2004 z hľadiska uplatnenia dane z pridanej hodnoty vymedzenie miesta dodania. Podľa § 2 ods. 1 bolo predmetom dane dodanie tovaru a služby, ktoré bolo uskutočnené zdaniteľnou osobou a ak sa miesto dodania nachádzalo v Slovenskej republike. Ak sa tovar nadobúdal z iného členského štátu, tak sa predmetom dane v tuzemsku stal v tom prípade, ak bola miestom nadobudnutia Slovenská republika, obdobne to bolo aj v prípade, ak sa tovar dovážal z tretích krajín, tak bol predmetom dane tovar na v tuzemsku vtedy, ak v Slovenskej republike aj vstúpil na územie Európskych spoločností.

Miestom dodania služby bolo podľa § 15 ods. 1 Zákona o DPH z roku 2004 v tom mieste, odkiaľ službu dodával dodávateľ, teda z miesta, v ktorom mal dodávateľ sídlo, resp. prevádzkareň. Výnimkou z toho pravidla bol nájom hmotného majetku, poskytovaný do zahraničia, z ktorého boli vyňaté dopravné prostriedky. V prípade zahraničného prenájmu, od roku 2004 bolo podľa § 15 ods. 7, ods. 8 písm. f) tohto zákona, bolo miestom dodania miesto, v ktorom bola služba dodávaná, ak bolo miesto dodania iné ako miesto dodávateľa, teda členský štát, resp. tretia krajina, kde sa služby spotrebúvajú. Z uvedeného vyplýva, že v prípade, miestom dodania je to miesto, kde sú služby určené na využitie.

Základom dane podľa § 22 ods. 1 zákona o DPH z roku 2004 pri dodaní tovaru alebo služby je všetko, čo tvorí protihodnotu, ktorú dodávateľ prijal alebo má prijať od príjemcu plnenia za dodanie tovaru, zníženú o daň. Základ dane pri finančnom prenájme charakteru dodania tovaru tak bude tvoriť celková výška všetkých dohodnutých splátok za celé obdobie nájmu, znížená o DPH. Nájomca si právo na odpočítanie DPH môže uplatniť v plnej výške naraz zo všetkých budúcich splátok.

Z uvedeného vyplýva, že v období od 2004 do súčasnosti, do roku 2017, sa účtovanie finančného prenájmu, či už na strane nájomcu alebo prenajímateľa príliš nelíšilo. Avšak daňové zákony, sa menili v priebehu tohto obdobia niekoľkokrát. Zmeny boli významné najmä v rámci daňových odpisov, ale aj najmä uplatnenia DPH.

Z hľadiska zákona o dani z príjmov a zmeny, ktoré sa priamo dotýkali finančného prenájmu boli práve tie zmeny, ktoré v priebehu tohto obdobia umožnili odpísať majetok nadobudnutý formou finančného prenájmu rýchlejšie, ako v prípade nadobudnutia kúpou, resp. úverom, tzv. lízingovou metódou odpisovania. Finančný prenájom bol výhodnejší ako iný druh obstarania hmotného majetku. Avšak v súčasnosti, je finančný prenájom a daňové odpisovanie majetku obstaraného touto formou zrovnoprávnené s obstaraním majetku inou formou obstarania.

Z hľadiska zákona o DPH boli v období od 2004 do 2017 významné zmeny týkajúce sa uplatnenia DPH v prípade osobných automobilov obstaraných formou finančného prenájmu. Do roku 2010 si nájomcovia nemohli uplatniť DPH na vstupe pri obstaraní osobných automobilov zaradených do kategória M1 formou finančného prenájmu. Avšak od roku 2010 do súčasnosti platí, že za splnenia určitých podmienok, si môže nájomca DPH nárokovať na vrátenie aj v prípade, že obstaráva osobný automobil formou finančného prenájmu a je zaradený do tejto kategórie.

Uvedené zmeny v rámci tejto kapitoly aplikujeme na nasledujúcom príklade finančného prenájmu stroja z hľadiska zmien základu dane u prenajímateľa a nájomcu v období od roku 2004 po súčasnosť.

Príklad č. 2: Finančný prenájom v období od roku 2004 do roku 2017

Obstarávacia cena stroja 15 000,-
 (1.odpisová skupina)
 Doba prenájmu 3 roky (36 mesiacov)
 Účtovné odpisy 5 000,- /ročne
 Zisk prenajímateľa (30% z ceny stroja) 4 500,-

Tabuľka č. 12: splátkový kalendár

Rok	Splátka istiny	Úrok	Platba
1.	7 500	2 250	9 750
2.	4 500	1 350	5 850
3.	3 000	900	3 900
SPOLU	15 000	4 500	19 500

Zdroj: vlastné spracovanie

Zadanie je rovnaké v prípade nájomcu aj prenajímateľa. Z uvedeného vyplýva, že nájomca zaplatí celkovo hodnotu 19 500,-

Tabuľka č. 13: Účtovanie finančného prenájmu u nájomcu (nie je platiteľ DPH)

Účtovný prípad	Suma (EUR)	Má dať	Dal
1. Rok			
Prevzatie stroja nájomcom	15 000,-	042	474
Zaradenie stroja do užívania	15 000,-	022	042
Účtovanie o finančných nákladoch v 1. roku	2 250	562	474
Úhrada splátok za 1. rok	9 750,-	474	221
Účtovný odpis stroja v 1. roku	5 000,-	551	082
2. Rok			
Účtovanie o finančných nákladoch v 2. roku	1 350,-	562	474
Úhrada splátok za 2. rok	5 850,-	474	221
Účtovný odpis stroja v 2. roku	5 000,-	551	082
3. Rok			
Účtovanie o finančných nákladoch v 3. roku	900,-	562	474
Úhrada splátok za 3. rok	3 900,-	474	221
Účtovný odpis stroja v 3. roku	5 000,-	551	082

Zdroj: vlastné spracovanie

Účtovné odpisy predmetu prenájmu od roku 2004 až do konca roku 2014 boli v rovnakej sume ako daňové odpisy podľa § 26 ods. 8 zákona o dani z príjmov. Odpis bol určený rovnomerne pomernou časťou v závislosti od počtu kalendárnych mesiacov doby finančného prenájmu. V tomto prípade, by nájomca svoj základ dane neupravoval z dôvodu rozdielu medzi účtovnými a daňovými odpismi.

Od 1. januára 2015 nájomca daňovo odpisuje predmet prenájmu rovnomerne a to po dobu, ktorá je určená na základe odpisovej skupiny.

V tomto prípade vzniká rozdiel medzi daňovým a účtovným odpisom predmetu prenájmu. Nakoľko nájomca si zaúčtoval do nákladov vyššiu sumu, ako mu umožňuje zákon o dani z príjmov, musí o rozdiel medzi daňovými a účtovnými odpismi upraviť základ dane. Svoj základ dane zvýši o sumu 1 250,-

Tabuľka č. 14: Účtovanie finančného prenájmu u prenajímateľa

Účtovný prípad	Suma (EUR)	Má dať	Dal
1. Rok			
Prijatá faktúra za nákup stroja	15 000,-	131	321
Zaradenie stroja do majetku spoločnosti	15 000,-	132	131
Dodanie predmetu prenájmu nájomcovi	15 000,-	374	604
Vyradenie predmetu finančného prenájmu	15 000,-	504	132
Nájomné pripadajúce na 1. rok	2 250,-	374	662
Inkaso nájomného	9 750,-	221	374
2. Rok			
Nájomné pripadajúce na 2. rok	1 350,-	374	662
Inkaso nájomného	5 850,-	221	374
3. Rok			
Nájomné pripadajúce na 3. rok	900,-	374	662
Inkaso nájomného	3 900,-	221	374

Zdroj: vlastné spracovanie

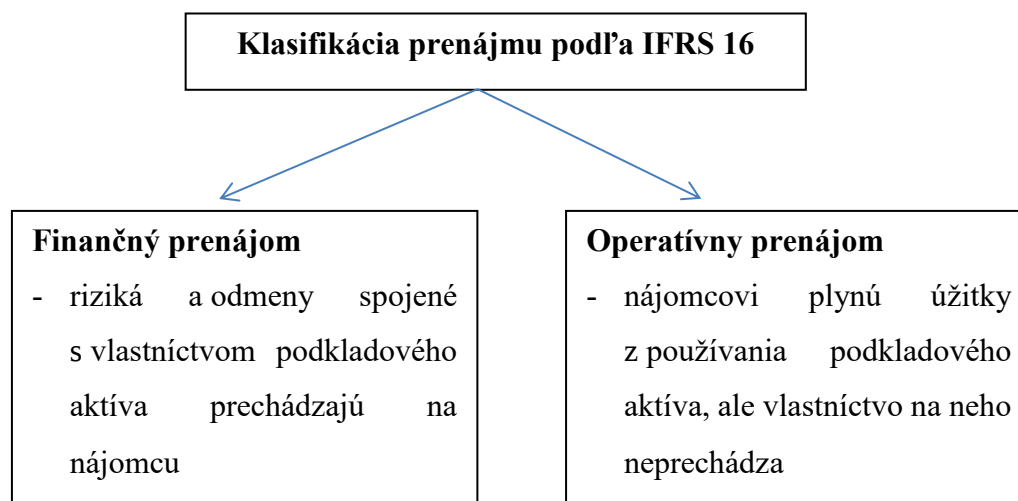
Prenajímateľovi náklady z finančného prenájmu v priebehu trvania doby finančného prenájmu nevznikajú, iba prvý rok, kedy jeho základ dane je znížený o sumu vyradenia predmetu finančného prenájmu zo svojho účtovníctva, avšak základ dane sa v rovnakej sume (v hodnote istiny) zvýši, nakoľko prenajímateľovi vznikajú tržby z predaja tovaru. Základ dane prvý rok ako aj ostatné roky je ovplyvňovaný výhradne úrokmi (finančnými výnosmi).

3.3 Budúcnosť finančného prenájmu

IASB uverejnila nový štandard IFRS 16 – Lízing, ktorý nahrádza súčasne platný IAS 17 - Lízing, ktorý predpisuje účtovné pravidlá a zverejňovanie informácií týkajúcich sa finančného prenájmu. Nový štandard sa týka najmä zmeny vykazovania operatívneho prenájmu u nájomcu. Štandard IFRS 16 – Lízing eliminuje rozdiely medzi operatívnym a finančným prenájomom z hľadiska vykazovania u nájomcu. Štandard je účinný pre účtovné obdobie začínajúce prvým januárom 2019.

V nasledujúcej schéme je znázornené klasifikovanie operatívneho a finančného prenájmu podľa nového štandardu.

Schéma č. 4: Klasifikácia prenájmu podľa IFRS 16 - Lízing

Zdroj: vlastné spracovanie podľa IFRS 16 ⁵²

Štandard IFRS 16 definuje nájom ako nájomnú zmluvu, ktorou sa prevádza právo na nájomcu používať identifikované aktívum počas určitej doby za odplatu a nájomca využíva všetky ekonomické výhody, ktoré plynú z takéhoto používania identifikovaného aktíva.

Nájomcovi súčasne vzniká právo na užívanie identifikovaného aktíva a záväzok plynúci z jeho prenájmu.

Prenajímateľ rozdeľuje prenájom buď na operatívny alebo finančný prenájom. IFRS 16 eliminuje rozdiel operatívneho a finančného prenájmu v prípade nájomcu.

Všetky druhy finančného prenájmu majú za následok skutočnosť, že nájomca získava právo užívať majetok na začiatku trvania doby prenájmu až do konca tejto doby. Štandard IFRS 16 eliminuje klasifikáciu prenájmov na operatívny a finančný prenájom, ako to požadoval IAS 17 a namiesto toho zavádza model jediného nájomcu. Pri uplatňovaní tohto modelu, je nájomca povinný vykázat:

- aktíva a záväzky pre oba typy nájmov, ktoré sú uzatvorené na dlhšiu dobu ako 10 mesiacov, ak má majetok nízku hodnotu
- odpisy prenajatého majetku oddelene od úrokov z prenájmu vo výkaze ziskov a strát

⁵² IFRS 16 Leases. In IASB issues new leasing standard. Január 2016. [online][cit:04-04-2016]. Dostupné na: <<http://www2.deloitte.com/tr/en/pages/audit/articles/ifrs-16-leases.html>>

Zmena vykazovania operatívneho prenájmu v prípade nájomcov, ktorí účtujú podľa IFRS, nastala z dôvodu eliminovania rozdielov vykazovania medzi operatívnym a finančným prenájomom. Štandard IFRS 16 v budúcnosti zabezpečí jednoduchšie porovnávanie spoločností, ktoré majú majetok obstaraný rôznymi formami prenájmu.

Rozdiel medzi súčasným IAS 17 a budúcim IFRS 16 bude značný. Zatiaľ čo podľa IAS 17 nájomca nevykazuje majetok obstaraný formou operatívneho prenájmu v súvahe, ale vo výkaze ziskov a strát v podobe nákladov na prenájom, podľa IFRS 16 sa takýto majetok prvotne vykazuje v súvahe a znižuje sa jeho hodnota odpisovaním. To znamená, že do výkazu ziskov a strát sa takto obstaraný majetok nepremietne v prijatých službách, ale v nákladoch na odpisovaný dlhodobý majetok, to povedie k celkovému poklesu nákladov za dané obdobie.⁵³

Závazok plynúci z nájmu sa prvotne oceňuje v súčasnej hodnote splátok za prenájom majetku, ktoré plynú nájomcovi počas celej doby trvania nájmu.

Pri finančnom prenájme prenajímateľ vykazuje finančný výnos z prenájmu majetku počas celej doby prenájmu majetku.

Nájomca bude vykazovať majetok, ktorý je obstaraný formou operatívneho prenájmu v časti aktív v súvahe a záväzky, ktoré z neho plynú v časti pasív v súvahe. To znamená, že v budúcnosti nebude rozdiel medzi operatívnym a finančným prenájomom z hľadiska vykazovania prenájmu nájomcom. Do výkazu ziskov a strát nájomca zahrnie náklady, ktoré sú súčasťou operatívneho prenájmu, to znamená odpisy a úroky.

Podľa **riaditeľa PwC Slovensko Martina Galloviča**, si nájomcovia budú môcť vybrať medzi rôznymi formami financovania a pripravovaný štandard znevýhodní operatívny prenájom oproti súčasnému obdobiu. Domnieva sa, že by to pre spoločnosti, ktoré účtujú podľa IFRS malo za následok možný koniec poskytovania služieb, spojených s operatívnym prenájomom.⁵⁴

Z hľadiska analýzy zmien z účtovného a daňového hľadiska finančného prenájmu, je možné predpokladať, že účtovné hľadisko finančného prenájmu sa v budúcnosti meniť nebude. Účtovanie finančného prenájmu bude aj naďalej rovnaké ako je v súčasnosti. avšak z hľadiska daňovej legislatívy je možné predpokladať, že budú aj naďalej prebiehať zmeny

⁵³ IASB issues new leasing standard. In IASPLUS. 13-01-2016. [cit.2016.04.04.]. Dostupné na: <<http://www.iasplus.com/en/news/2016/01/ifrs-16>>

⁵⁴ GALLOVIČ, M. Koniec operatívneho lízingu pre spoločnosti reportujúce v súlade s IFRS. In *IFRS – správy*. [cit. 2016.04.04.]. <Dostupné na: <http://www.pwc.com/sk/sk/audit/ifrs-spravy/koniec-operativneho-lizingu-pre-spolocnosti-reportujuce-v-sulade-.html>>

aj v oblasti finančného prenájmu, nakoľko od roku 2004 do súčasnosti boli zmenené niekoľkokrát, či už zákon o DPH alebo zákon o dani z príjmov, ktoré priamo súvisia s finančným prenájomom. V budúcnosti je možné predpokladať, že z hľadiska dane z príjmov a hlavne daňových odpisov nebude finančný prenájom nijak zvlášť uprednostňovaný pred inými formami obstarania hmotného majetku, napríklad lízingovou metódou odpisovania. Avšak z hľadiska možnosti odpočítania dane z pridanej hodnoty je možné predpokladať, že sa legislatíva sprísni dôsledku možných daňových únikov v prípade nadmerných odpočtov DPH.

Z hľadiska finančného prenájmu je najvyšší objem obstarania hmotného majetku touto formou pri osobných a nákladných automobiloch. Je zrejmé, že v budúcnosti sa budú sprísňovať podmienky uplatnenia daňových odpisov, tak ako je tomu aj v súčasnosti v prípade luxusných automobilov. Súčasné limity obstarávacích cien luxusných automobilov nebudú zrušené.

Keďže na Slovensku je trend v oblasti daňovej politiky eliminovať daňové výdavky, prípadne predlžovať dobu odpisovania majetku, je zrejmé, že aj v budúcnosti na základe aktuálneho vývoja trhu bude tento trend pokračovať. Mohla by to zmeniť možno iba hospodárska kríza, v dôsledku ktorej by vláda prijala opatrenia pre podporu trhu a podnikateľského prostredia, ktoré by mali za následok pozitívne zmeny pre podnikateľov v oblasti daňovej politiky ako to bolo v roku 2009.

Novým štandardom IFRS 16 sa od roku 2019 má zrovnoprávniť vykazovanie operatívneho prenájmu s finančným prenájomom a v prípade ak bude nový štandard implementovaný v rámci postupov účtovania, môže to mať za následok iné trhové správanie nájomcov, nakoľko nový štandard znevýhodní operatívny prenájom, dopyt po finančnom prenájme vzrastie.

ZÁVER

Finančný prenájom je jedna zo základných foriem obstarania hmotného majetku. Keďže finančný prenájom je úzko spojený so systémom podnikového zdaňovania, je dôležité posudzovať finančný prenájom z hľadiska daňových a účtovných aspektov, a to zo strany prenajímateľa, ale aj nájomcu. Inak tomu nebolo ani v období od roku 1993 do roku 2004. Podnikatelia, ktorí poskytovali služby spojené s finančným prenájomom, účtovali o predmete finančného prenájomu. V tomto období vykazoval predmet finančného prenájomu vo svojom účtovníctve jeho právny vlastník, to znamená prenajímateľ. Pojem finančný prenájom nebol vymedzený v žiadnom v tom čase platnom zákone.

Zmena nastala až vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie, v dôsledku tohto vstupu sa začali harmonizačné procesy slovenskej legislatívy so smernicami Európskej únie. Preto po roku 2004 vykazoval predmet finančného prenájomu vo svojom účtovníctve nie jeho právny vlastník, ale jeho ekonomický vlastník teda nájomca. To bola najvýznamnejšia zmena v oblasti finančného prenájomu, ku ktorej boli prispôsobené aj daňové zákony. Vymedzil sa pojem finančný prenájom v postupoch účtovania a taktiež v zákone o dani z príjmov. Postupy účtovania presne stanovili ako sa má účtovať finančný prenájom u ekonomického vlastníka, ktorým bol nájomca, ale taktiež aj u prenajímateľa. V priebehu rokov 2004 až do súčasnosti boli daňové zákony niekoľkokrát novelizované. Niektoré ustanovenia dokonca zrušené a nahradené novými. V prípade finančného prenájomu to bolo v roku 2014 úplne zrušenie tzv. lízingovej metódy odpisovania a zrovnoprávnenie odpisovania takto nadobudnutého majetku s inými formami nadobudnutia majetku, napríklad kúpou prípadne úverom. Je možné predpokladať, že ak nebudú žiadne nátlaky zo strany poskytovateľov finančného prenájomu, tak táto metóda odpisovania viac v platnosti nebude, nakoľko by zvyhodňovala iba jednu formu obstarania hmotného majetku.

Zákon o dani z pridanej hodnoty ani v súčasnosti nevymedzuje pojem finančný prenájom. Avšak stanovuje podmienky, podľa ktorých si nájomca môže odpočítavať daň z pridanej hodnoty v prípade obstarania hmotného majetku takouto formou financovania, stanovuje dátum zdaniteľného plnenia v prípade opakujúcich sa plnení, ktorými sú aj splátky finančného prenájomu. Najvýznamnejšou problematikou, ktorej sa osobitne venuje zákon o dani z pridanej hodnoty je odpočítanie dane v prípade obstarania dopravného prostriedku. Odpočítanie dane do konca roku 2009 nebolo možné. Z hľadiska budúcnosti sa dá

predpokladať, že sa budú sprísňovať podmienky, pre možnosť odpočítania dane z takto nadobudnutého majetku.

Hlavným cieľom diplomovej práce bolo účtovné zobrazenie finančného prenájmu na bežnom príklade u prenajímateľa a nájomcu s akcentom na zmeny základu dane v dôsledku legislatívnych zmien v priebehu obdobia od roku 1993 až po súčasnosť. Z hľadiska minulosti boli analyzované roky od 1993 po rok 2004. Tieto roky boli vyznačené zmenami v dôsledku prechodu z centrálne riadenej ekonomiky na trhovú.

Z hľadiska súčasnosti boli analyzované roky 2004 až po rok 2017. Už spomenutý rok 2004 bol rokom, v ktorom prišli do platnosti úplne nové zákony, či už účtovné alebo daňové. Vymedzil sa pojem finančný prenájom, zmenilo sa jeho účtovanie. V priebehu týchto rokov, postihla Slovenskú republiku hospodárska kríza, ktorá mal za následok aj zmenu daňovej legislatívy, kvôli zmierneniu nepriaznivých dopadov na podnikateľské prostredie v dôsledku krízy. Tieto zmeny boli pre podnikateľské subjekty pozitívne. V súčasnosti však čoraz viac sa kladie dôraz na väčší výber daní, čo má za následok sprísňovať podmienky uplatnenia daňových výdavkov, ku ktorým patria aj daňové odpisy. To sa priamo dotýka aj finančného prenájmu. Predpokladáme, že v budúcnosti bude sprísňovanie podmienok z hľadiska daňovej legislatívy pokračovať.

V prípade podnikateľských subjektov, ktorí postupujú podľa štandardov je zmena v oblasti vykazovania finančného prenájmu, ktorý bol doteraz vykazovaný podľa IAS 17. Od roku 2019 budú vykazovať finančný prenájom rovnako, ale podľa IFRS 16, ktorým sa zrovnoprávnil operatívny a finančný prenájom. Zmena sa finančného prenájmu priamo netýka, týka sa hlavne operatívneho prenájmu.

V riešených príkladoch, sme dospeli k poznaniu, že základ dane podnikateľských subjektov je najviac ovplyvňovaný odpismi. Problematika daňového odpisovania majetku sa počas skúmaného obdobia niekoľkokrát menila, čo má za následok pre podnikateľské subjekty častú zmenu odpisovej politiky a striktné sledovanie často meniacich sa zákonov. Podnikateľské subjekty preto svoj základ dane nemôžu v tomto prípade ovplyvniť a musia sa riadiť prísnou legislatívou, ktorá z hľadiska analýzy legislatívnych zmien v období od roku 1993 až po súčasnosť sa čoraz viac sprísňuje kvôli vyššiemu výberu daní.

Preto je pre podnikateľské subjekty v súčasnosti z hľadiska ovplyvňovania základu dane obstaranie majetku finančným prenájomom na rovnakej úrovni ako obstaranie majetku inou metódou. V minulosti toto tvrdenie však nebolo jednoznačné, nakoľko z hľadiska

daňových odpisov a metódy odpisovania bol finančný prenájom výhodnejší v porovnaní s inými formami obstarania majetku.

V súčasnosti sa pre finančný prenájom podnikateľské subjekty viac nerozhodujú z dôvodu efektívnejšieho zníženia základu dane, ako to bolo v minulosti, ale z iných výhod, ktoré im v rámci konkurenčného boja subjekty poskytujúce finančný prenájom ponúkajú, napr. súčasťou splátok je aj poistenie majetku, finančný prenájom je lacnejší ako prípadný spotrebný úver, alebo žiadosti o finančný prenájom sú pomerne rýchlo vybavené.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Odborná literatúra

BENDA, V. a kol. 2001. *Leasing: právni, účetní a daňové postupy v praxi: včetně příkladů*. 2. vyd. Praha: Polygon, 2001. 20 s. ISBN 80-7273-042-8.

DVOŘÁKOVÁ, D. 2014. *Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IFRS*. 4. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: BizBooks, 2014, 327 s. ISBN 978-80-265-0149-7.

FARSKÁ, P. a kol. 2003. *Finanční leasing v právní praxi*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, 8 s. ISBN 80-7179-836-3.

HÝBLOVÁ, E. SEDLÁČEK, J. 2004. *Mezinárodní účetnictví*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004, 138 s. ISBN 8021034734. Jílek, J., Svobodová, J., str. 93

MAJCHER, M. 1998. *Leasing nástroj rozvoja podnikateľskej činnosti*, Bratislava: Eurounion, 1998. 295 s. ISBN 80-85568-88-8.

MARUŠIN, J., 2002. *Daňové aspekty lízingu*. 1. Vyd. Bratislava: EKONÓM, 2002. 100 s. ISBN 80-225-1503-5.

MICHALOVÁ, V., KROŠLÁKOVÁ, M. 2014. *Obchodno – podnikateľské služby*. Bratislava: EKONÓM, 2014. 316 s. ISBN 978-80-225-3865-7.

MÜLLEROVÁ, L., VOMÁČKOVÁ, H. 1992. *Podvojný účtovníctvo pre podnikateľov a organizácie*, FITR, Bratislava, 1992, 175 s. ISBN 8085437287

PASEKOVÁ, M. a kol. 2012. *Implementace IFRS do malých a středních podniků*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. 183 s. ISBN 978-80-7357-866-4.

PRATT, J., 2010. *Financial Accounting in an Economic Context*. 8. vyd. USA: John Wiley and Sons, Inc., 2010. 826 s. ISBN 978-0-470-63529-2.,

ROZEHNALOVÁ, N. 2010. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010. 552 s. ISBN 978-80-7357-562-5. S. 360.

STANLEY, R., BARČÁKOVÁ, M., 2013. *Lízing v praxi. Operatívny a finančný prenájom*. 2013. 131 s. ISBN 978-80-8078-666-3.

ŠLOSÁR, R., ŠLOSÁROVÁ, A., MAJTÁN, Š. 1992. *Výkladový slovník ekonomických pojmov*. Bratislava: SPN, 1992. 318 s. ISBN 80-08-01609-4

VALACH, J. 2005. *Investiční rozhodování a dlouhodobé financování*. Praha: Ekopress, 2005. 465 s. ISBN 80-869-2901-9.

Elektronické zdroje

GALLOVIČ, M. Koniec operatívneho lízingu pre spoločnosti reportujúce v súlade s IFRS. IN IFRS – správy. [online]. [cit.2016.04.04.]. Dostupné na internete: <<http://www.pwc.com/sk/sk/audit/ifrs-spravy/koniec-operativneho-lizingu-pre-spolocnosti-reportujuce-v-sulade-.html>>

IASB issues new leasing standard. In *IASPLUS*. 13-01-2016. [online]. [cit.2016.04.04.]. Dostupné na internete: <<http://www.iasplus.com/en/news/2016/01/ifrs-16>>

IFRS 16 Leases. In *IASB issues new leasing standard*. [online]. [cit.2016.04.04.]. Dostupné na internete: <<http://www2.deloitte.com/tr/en/pages/audit/articles/ifrs-16-leases.html>>

Opatření ze dne 15.7.1992, kterým se stanoví účtová osnova a postupy účtování pro podnikatele. Čl. I, Ods. 9 písm. f). In *epravo.cz*. [online]. [cit. dňa 19-11-2016]. Dostupné na internete: <<http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=40302&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>>

ŠKODA, M. 2002. Niekoľko zaujímavostí o leasingu – 1. časť. In *Finančné centrum o peniazoch* [online]. [cit.2016.05.19.]. Dostupné na internete: <<http://openiazoch.zoznam.sk/cl/2488/Niekolko-zaujímavosto-o-leasingu-cast>>

Právne predpisy

IAS 17- Lízing

Novela č. 534/2005 Z. z. Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 23054/2002-92 zo 16. decembra 2002, ktorým sa ustanovujú podrobnosti po postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 289/1995 Z. z. o dani z pridanej hodnoty.

Zákon č. 222/1992 Zb. o dani z pridanej hodnoty.

Zákon č. 397/1998 Z. z. Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 286/1992 Z. z. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 626/1992 Zb. Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov.

Zákon č. 326/1993 Z. z. Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov.